CIUndervisning.

Jydematerialet

Berit Obling
Tommy Rosenberg
Henning Flarup
Gunnar Christensen
Bodil Mendgaard
Inger Marie Skoven

Indholdsfortegnelse.

1. ***Indhold. (side 2)***
2. ***Lektion opbygning.(Side3-4)***
3. ***Undervisningsmaterialet. (side 5-119)***
4. ***Vejledning til Skelneøvelser med konsonanter og vokaler. (Bilag A.) (side 120)***
5. ***Vejledning til Speechtracking materialet hvis det skal bruges som testmateriale. Bilag B. (Side 121)***
6. ***Vejledning til Speechtracking materialet hvis det bruges som træningsmateriale. Bilag C. (Side122)***
7. ***Speechtracking. Bilag D. (side 123-144)***
8. ***Scorer ark til Speechtracking. Bilag E. (side 145-152)***
9. ***Billedmateriale dyr fra Afrika. Bilag F .(Side 153-157)***
10. ***Eksempler på øvelse med spillekort. Bilag F. (Side 158-159)***

Lektionsopbygningen.

De 15 lektioner er bygget op efter samme og følgende model.

1.”Dagens Konsonant”.

Først en øvelse hvor man lytter til ”dagens konsonant”. I en given tekst er de ord hvor konsonanten indgår fremhævet med sort. Eleven skal kun aktivt lytte og følge med i teksten. Eleven har kopi af teksten. Konsonanten kan være placeret både i begyndelsen, midten og i slutningen af ordet. Der lægges op til samtale om placering og en eventuel lydrethed.

2. Skelneøvelser.

Skelneøvelser med konsonanter og vokaler.

Præsentation af konsonanter / vokaler i følgende rækkefølge. Se vejledning til denne del. Bilag A

Opgave 1 S	Opgave 10. V/ F
Opgave 2 N	Opgave 11. L
Opgave 3 T	Opgave 12. R
Opgave 4 D	Opgave 13. H
Opgave 5 A / I (kort og lang)	Opgave 14. Supplerende opg.
Opgave 6 P/M	Opgave 15. Supplerende opg.
Opgave 7 B/ J	
Opgave 8 G/ K	
Opgave 9 -NG I (udlyd)	

Opgave 14 og 15 er supplerende lektioner som kan bruges efter behov og ønske.

3.Speechtracking.

Speechtracking del. Se vejledning til denne del. Bilag B og C.

4.Træningsdel.

En opgave og trænings del. Forskellige typer af opgaver der kan bruges efter behov og interesse. Der er stor variations muligheder afhængig af elevens interesser og høremæssige formåen.

Vi håber at dette materialet kan blive til glæde og inspiration i forbindelse med undervisning af Ci-opererede, det er tænkt som et supplement til især Inge Post materiale, et materiale som vi stadig anser for at være et af de bærende elementer i undervisningen af denne gruppe.

Viborg August 2005

Berit Obling	Høreinstituttet Nordjylland
Tommy Rosenberg	Voksenspecialskolen Viborg Amt
Henning Flarup	Konsulentfunktionen Viborg Amt
Gunnar Christensen	Kommunikationscenteret Holstebro
Bodil Mendgaard	Kommunikationscenteret Holstebro
Inger Marie Skoven	Høreinstituttet Nordjylland

CI Undervisning.

Opgave 1.

Lyt efter ”s” i følgende, ikke alle s lyde er markeret.

Syltede citrusfrugter
Overtrukket med rå chokolade.

Læg **citrusfrugterne** i blød i koldt vand i et døgn. **Skær skrællen** af i kvarter eller ottendedele fra top til bund, uden at for meget det hvide kommer med. Kog vand og **sukker** sammen til en **sukkerlage**. Læg **citrusskallerne** i og fjern gryden fra **blusset**. Bring lagen i kog igen, når den er afkølet. Gentag denne **proces** flere gange indtil **skallerne** er møre.
Smelt chokoladen over vandbad. Dyp de kvarte skrællede halvt ned i og lad dem tørre på et **stykke** bagepapir. Eller **skær** dem i **strimler** overtræk dem med chokolade eller **spis** dem som de er.
Opbevar dem tørt - ikke i køleskab

Tips.
Brug **eksempelvis** mørk **chokolade** til **appelsiner**, flødechokolade til citroner og hvid **chokolade** til grapefrugt. Vær opmærksom på at nogle **citrusfrugter** er **sprøjtede**. Undgå disse og køb de økologiske hvor der ikke er brugt **sprøjtemidler**. Tænk også på dette i forbindelse med brug af skal fra frugt og grønt i andre **situationer**.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 1.

S forlyd + vokal

sand	and
sene	ene
sild	ild
sole	Ole
sur	ur
syde	yde
sæde	æde
søde	øde
sål	ål

Dobbelt konsonant i forlyd

SP (p udtales som b)

spar	bar
spor	bor
spule	bule
spade	bade
spyede	byde
spidde	bide

ST (t udtales som d)

stør	dør
stampe	dampe

SK (k udtales som g)

skule	gule
skabe	gabe
skyde	gyde
skumme	gumme
skære	gære
skår	går

SL

slam	lam
slag	lag
slim	lim
sløj	løj
slæbe	læbe
slumre	lumre
slap	lap

SM

smil	mil
smat	mat
små	må
Smyrna	Myrna

SN

snakke	nakke
snuppe	nuppe
snor	nor
snyde	nyde
snappe	nappe

CI Undervisning.

CI Undervisning.

SV

svane	vane
svinge	vinge
svirre	virre
svind	vind
sværd	værd

CI Undervisning.

SJ

sjappe	jappe
sjunge	junge

S/P

sønner	bønner
sække	bække
sande	bande
suk	buk
sære	bære
sind	bind
sejle	bejle

S/P

så	på
sæl	pæl
sol	pol
salme	palme
sadle	padle
siger	piger
sind	pind

S/F

signe	fine
sår	får
salme	falme
slæng	flæng
sæl	fæl
sejle	fejle
salt	faldt
sandt	fandt

S/M

rose	mose
rå	må
rod	mod
rund	mund
Ruth	mut
ridt	mit

S/T

sø	tø
sy	Thy
sur	tur
signe	Tine
sang	tang
sand	tand
savle	tavle
saks	taks
synd	tynd
søger	Thøger
si	ti

S/V

sagt	vagt
væde	sæde
sange	vange
sand	vand
saks	vaks

CI Undervisning.

CI Undervisning.

sene	vene
sække	vække
sejle	vejle

S/D

sele	dele
sagde	dage
sanser	danser
samme	damme
sød	død
saglig	daglig
sigte	digte
sadle	dadle

S/N

syre	nyre
sød	nød
syde	nyde
savle	navle
sejle	negle
sende	nænne

S/J

sig	jeg
syde	jyde
sagt	jagt
sod	jod
sag	jag

S/H

sæk	hæk
sår	hår
save	have
sær	hær
sang	hang
sande	Hanne
sendte	hændte
særlig	herlig
solde	holde

S/K

sager	kager
sål	kål
sølle	kølle
sæde	kæde
sur	kur
sammen	kammen
sandt	kant

S/G

save	gave
sær	gær
sad	gad
sus	gus
sul	gul
sut	gut
sive	give

CI Undervisning.

Tal opgaver

Opgave 1:

Lyt efter tallene mellem 1 - 10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Opgave 2:

Lyt efter tallene mellem 1 - 20

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Opgave 3*:*

Lyt efter tallene mellem 1 – 100

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Opgave 4:

Lyt til antallet af numre (1 – 10)

To numre 5 7

Tre numre 5 7 9

Fire numre 5 7 9 8

Fem numre 5 7 9 8 2

Seks numre 5 7 9 8 2 6

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Tal opgave A.

Udsagn	*Svar*
1. 4	_____
2. 9	_____
3. 7	_____
4. 9	_____
5. 1	_____
6. 8	_____
7. 7	_____
8. 10	_____
9. 2	_____
10. 6	_____
11. 1	_____
12. 5	_____
13. 3	_____
14. 4	_____
15 10	_____
16. 2	_____
17. 6	_____
18. 3	_____
19. 8	_____
20. 5	_____

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Tal opgave B.

Udsagn	*Svar*
1. 49	_____
2. 92	_____
3. 71	_____
4. 92	_____
5. 11	_____
6. 84	_____
7. 75	_____
8. 10	_____
9. 27	_____
10. 68	_____
11. 18	_____
12. 58	_____
13. 37	_____
14. 40	_____
15 10	_____
16. 20	_____
17. 60	_____
18. 30	_____
19. 80	_____
20. 50	_____

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Tal opgave. C

Udsagn	*Svar*
1. 45	_____
2. 97	_____
3. 72	_____
4. 92	_____
5. 19	_____
6. 87	_____
7. 75	_____
8. 10	_____
9. 23	_____
10. 65	_____
11. 13	_____
12. 43	_____
13. 12	_____
14. 23	_____
15 11	_____
16. 1	_____
17. 5	_____
18. 3	_____
19. 9	_____
20. 6	_____

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Tal opgave. D

Udsagn	*Svar*
1. 423	_____
2. 94	_____
3. 784	_____
4. 999	_____
5. 119	_____
6. 82	_____
7. 712	_____
8. 100	_____
9. 224	_____
10. 658	_____
11. 123	_____
12. 543	_____
13. 38	_____
14. 423	_____
15 105	_____
16. 2234	_____
17. 634	_____
18. 32	_____
19. 843	_____
20. 532	_____

Jydematerialet Opgave 1.

CI Undervisning.

Opgave 2.

Lyt efter ”n” i følgende, ikke alle n lyde er markeret.

Super kokken.

Patte grise og ”**grand** cru” **grønsager**.
Francis Cardenau er franskmand og chefkok på ”Le Sommelier” i København og ”Skovridderkroen” i Charlottenlund. I **hans** tid som kok på ”Kommandanten” i Charlottenlund fik restauranten to Michelin-stjerner. Francis Cardenau er også **kendt** for sin entusiasme for danske råvarer, som han mener, er nogle af **verdens** bedste. Hvilket dog ikke **forhindrer** ham i at sværme for finesser som de meget sjældne Piments d´Espelette , som kun gror i en lille flække **nær** hans **hjemegn** i det sydvestlige Frankrig. Francis Cardenau siger:

I det nye år vil de sarte **sønderjyske** pattegrise holde deres indtog på de **danske** middagsborde skarp forfulgt af en **anden** underkendt dansk spise, rodfrugterne. **Mange** af dem vil blive trendy og bære betegnelsen ”**Gran** Cru” ligesom de berømte vine.
En **anden** trend vil være at flere og flere børn spiser på restaurant. Restaurant besøg vil blive **en** del af podernes opdragelse. At **kunne** begå sig blandt andre vil blive **en** vigtig del af **børnenes** opdragelse som forældrene vil tage til sig. Om alle hans forudsigelser holder stik vil **kun** tiden vise.

CI Undervisning.

Men en anden sønderjysk specialitet har allerede
vundet **indpas** på de finere restauranter, **nemlig** den sønderjyske landkylling. Disse kyllinger er cirka dobbelt så **tunge** som den almindelige dybfrosne kylling, vi kender fra frysedisken og den har levet et liv som er cirka dobbelt så langt. **Prisen** på sådan en kylling er omkring 110 kr. Men så får man også en kylling, som er saftig og velsmagende, hvor selv vingerne udgør et helt lille måltid i sig selv; siger **mesterkokken** med et glimt i øjet.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 2.

N i forlyd

nål	ål
når	år
nord	ord
nyde	yde
nære	ære

N/P

nære	pære
nælde	Pelle
nakke	pakke

N/B

nyde	byde
næve	bæve
nåde	både
nar	bar
nord	bord
negle	bejle

N/F

nødder	fødder
ned	fed
Nilen	filen
nat	fat

N/V

når	vår
nat	vat
nære	være
nem	hvem

N/M

nål	mål
når	mår
node	mode
nage	mage
net	mæt
nord	mord

N/T

ny	Thy
når	tår
nag	tag
norsk	torsk
net	tæt

N/D

nu	du
nage	dage
nød	død
norsk	dorsk
nok	dok

CI Undervisning.

CI Undervisning.

næste	heste

N/S

nyre	syre
nød	sød
nyde	syde
navle	savle
negle	sejle
nænne	sende

N/L

ny	ly
nyse	lyse
når	lår
nære	lære
ned	led
næse	læse
nakken	lakken
nydt	lydt

N/J

nyde	jyde
nage	jage
nord	jord
nætter	jætter
nem	hjem

N/H

nat	hat
nord	hor
nede	hede
nage	hage
navle	hagle

N/K

nyse	kyse
nager	kager
nær	kær
når	kår
nord	kor
nælder	kælder

N/G

nyse	gyse
nær	gær
ned	ged
net	gæt
nitter	gitter
nem	gem

N/R

nar	rar
ny	ry
node	rode
nord	ror
nips	ribs
nok	rok

N/M kontrast

nål	mål
når	mår
node	mode
nage	mage
net	mæt
nord	mord

CI Undervisning.

N/NG i udlyd

sand	sang
tand	tang
land	lang
svind	sving

M/NG i udlyd

lam	lang
klam	klang
ram	rang
tam	tang
ham	hang
stem	stæng

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Fødsel og død.

Eleven læser udsagnet. Læreren svarer.

Hvornår blev …….. født? Og hvornår døde han / hun ?

1. Frederik den 9.
2. Jens Otto Krag
3. Stig Lommer
4. Thorvald Stauning
5. Franz Lehar
6. Ludvig van Beethoven
7. Wolfgang Amadeus Beethoven
8. Adolf Hitler
9. Hans Christian Andersen
10. Michael Ancher
11. Osvald Helmuth
12. Hans Hedtoft
13. N.F.S Grundtvig
14. Henry Heerup
15. Steen Steensen Blicher
16. Karen Blixen
17. Poul Hartling
18. William Shakespeare
19. Gunnar "Nu" Hansen
20. Kirsten Walther

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Fødsel og død.

Læreren svarer på elevens udsagn.

1. 1899 – 1972
2. 1914 – 1978
3. 1907 – 1976
4. 1873 – 1942
5. 1870 – 1948
6. 1770 – 1827
7. 1756 – 1791
8. 1898 – 1945
9. 1805 – 1875
10. 1849 – 1927
11. 1894 – 1966
12. 1903 – 1955
13. 1783 – 1872
14. 1907 – 1993
15. 1782 – 1842
16. 1885 – 1962
17. 1914 – 2000
18. 1564 – 1616
19. 1905 – 1993
20. 1933 – 1987

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Tal opgaver.

Opgave 4.

	To numre udsagn	Svar
1.	5,7	_____
2.	6,1	_____
3.	2,9	_____
4.	7,3	_____
5.	8,9	_____

	To numre udsagn	Svar
1.	4,9	_____
2.	6,3	_____
3.	2,9	_____
4.	2,2	_____
5.	9,2	_____

	To numre udsagn	Svar
1.	5,7	_____
2.	6,1	_____
3.	2,9	_____
4.	7,3	_____
5.	8,9	_____

CI Undervisning.

Tre numre

Udsagn	Svar
1. 4,1,9	_____
2. 7,3,9	_____
3. 5,1,3	_____
4. 7,5.10	_____
5. 4,7,10	_____

Tre numre

Udsagn	Svar
1. 1,5,3	_____
2. 9,7,2	_____
3. 5,9,3	_____
4. 9,2,4	_____
5. 4,5,3	_____

Tre numre

Udsagn	Svar
1. 5,7,9	_____
2. 7,2,1	_____
3. 8,9,2	_____
4. 7,5.9	_____
5. 5,4,3	_____

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Fire numre

	Udsagn	Svar
1.	9,6,1,4	_____
2.	7,3,6,10	_____
3.	4,2,9,6	_____
4.	9,3,2,7	_____
5.	8,4,3,9	_____

Fire numre

	Udsagn	Svar
1.	9,2,3,4	_____
2.	8,8,9,10	_____
3.	9,8,3,2	_____
4.	0,3,4,1	_____
5.	9,8,3,1	_____

Fire numre

	Udsagn	Svar
1.	10,11,2,3	_____
2.	1,2,3,4	_____
3.	4,9,9,8	_____
4.	9,3,2,4	_____
5.	9,3,4,4	_____

CI Undervisning.

Fem numre

	Udsagn	Svar
1.	7,8,2,4,6	_____
2.	6,9,10,4,5	_____
3.	5,3,10,1,8	_____
4.	2,8,6,9,10	_____
5.	7,9,2,6,3	_____

Fem numre

	Udsagn	Svar
1.	7,8,6,5,3	_____
2.	6,2,4,6,5	_____
3.	1,2,10,1,9	_____
4.	5,8,4,9,11	_____
5.	9,1,2,6,3	_____

Fem numre

	Udsagn	Svar
1.	7,8,2,7,8	_____
2.	6,10,11,2,6	_____
3.	2,11,10,12,8	_____
4.	9,8,7,1,2	_____
5.	1,7,5,6,5	_____

CI Undervisning.

	Seks numre Udsagn	Svar
1.	4,7,1,3,9,5	_____
2.	7,9,1,6,4,3	_____
3.	1,8,3,6,2,10	_____
4.	9,4,6,1,8,3	_____
5.	7,9,3,5,1,2	_____

	Seks numre Udsagn	Svar
1.	9,7,1,4,9,6	_____
2.	10,11,2,7,2,4	_____
3.	3,8,3,8,2,11	_____
4.	2,6,6,2,9,4	_____
5.	8,10,4,6,2,3	_____

	Seks numre Udsagn	Svar
1.	4,7,3,5,11,6	_____
2.	3,10,2,7,5,9	_____
3.	7,9,7,6,3,1	_____
4.	1,3,6,3,8,9	_____
5.	7,9,2,7,1,7	_____

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 3.

Lyt efter ”t” i følgende, ikke alle t lyde er markeret.

Nødvendige krydderurter.

Hvem sidder ikke i den mørke **vintertid hvert** år og planlægger en overdådig krydderurtehave? Det skyldes formodentlig, **at** selve ordet er så **sensuelt**, at det dufter af sommer af glade bier og lykkelige humlebier.
Men i og med, at haven fyldes til **bristepunktet** med planter, slås alle om pladsen. Det er **temmelig ubehageligt** og også **vanskeligt** at være dommer i denne kamp. Det, der ikke kan konkurrere med skønhed eller nytte, må ganske **enkelt** vige pladsen og forberede sig på endestationen **komposten**.
Selve krydderurtehaven, som kun er på **et** areal på 1,2 x 1,2 **meter**, er så **stramt planlagt**, at den næppe kan rumme **eventuelt** ny ankomne planter, uden at det må **betales** med **livet**. Der skal først og fremmest vokse **have- timian,** en´ af de bedste og **mest** benyttede krydderurter af alle. Den anvendes så snart køkkenet kræver en **aromatisk duft**.
Klippes planten **hårdt** ned om **foråret**, bryder den **hurtigt** frem med nye kviste.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Fransk **Estragon**, især til kylling retter, purløg til æg, sild og nye kartofler, men også som strøelse i salater **til** gryderetter har den sin plads.

estragon

timian

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 3.

T i forlyd

tude	ude
tand	and
tur	ur
tål	ål
tåge	Åge

T/P

tap	pap
tude	pude
takker	pakker
tinde	pinde
tælle	Pelle
tudser	pudser

T/B

tage	bage
tur	bur
taske	baske
tørste	børste
tor	bor
telte	bælte
tinde	binde
to	bo

T/K

tam	kam
tage	kage
tår	kår
tæmme	kæmme
tæller	kælder
tit	kit
koge	tåge

T/G

taler	galer
tæller	gæller
tang	gang
tabet	gabet
tuden	guden
tæve	gæve
tæmme	gemme

T/F

tyr	fyr
Tine	fine
tår	får
tag	fag
tørste	første
tæller	fælder

T/V

Tine	vine
tæv	væv
tarm	varm
taks	vaks
trang	vrang
tid	vid

T/M

tåge	måge
tur	mur
tange	mange
tår	mår
tør	mør
tå	må
taske	maske

CI Undervisning.

T/D	
tyr	dyr
tam	dam
tale	dale
taske	daske
tømme	dømme
træne	dræne
tolk	dolk

T/S	
tø	sø
Thy	sy
tur	sur
Tine	signe
tang	sang
tand	sand
tavle	savle
taks	saks
tynd	synd
Thøger	søger
ti	si

T/N	
Thy	ny
tår	når
tag	nag
torsk	norsk
tæt	net

T/L	
tak	lak
tyve	lyve
tap	lap
Thy	ly
tåge	låge
tag	lag
tang	lang
tøs	løs
tam	lam
tun	lun
Tine	line

T/J	
tysk	jysk
tage	jage
taske	jaske
tæmme	hjemme
takt	jagt

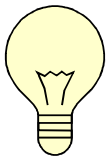
T/H	
tang	hang
taler	haler
tuden	huden
tæve	hæve
tår	hår
tæer	hær
told	hold

T/R	
tå	rå
tør	rør
tamme	ramme
tude	rude
Thy	ry
tang	rang
tudser	russer

CI Undervisning.

Opgave A.

Kendte data. Spørgsmål.

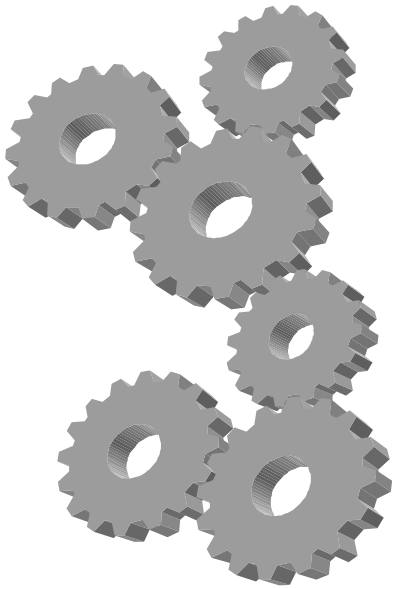
1. Hvornår blev Margrethe den II. dronning af Danmark?
2. Hvor lang er den gamle Lillebæltsbro?
3. Hvornår blev World Trade Center ødelagt?
4. Hvornår faldt Berlinmuren?
5. Hvornår blev Poul Schlüter statsminister?
6. Hvornår blev Poul Nyrup statsminister?
7. Hvornår blev den første danske grundlov iværksat?
8. Hvornår blev J.F Kennedy skudt?
9. Hvornår blev Kronprins Frederik og Mary gift?
10. Hvornår deltog hospitalsskibet Jutlandia i Koreakrigen?
11. Hvornår blev Frøstruplejren oprettet?
12. Hvornår var Ritt Bjerregaard EU – kommissær.
13. Hvornår begyndte 1. Verdenskrig?
14. Hvornår var den tyske kapitulation efter 2. Verdenskrig?
15. Hvornår oprettedes Folkebevægelsen mod EU?
16. Hvornår blev Nato oprettet?
17. Hvornår blev den britiske rocksanger Mick Jagger født?
18. Hvornår døde den spanske maler Pablo Picasso?
19. Hvad hedder den engelske by, hvor The Beatles blev dannet?
20. Hvor høj er Eiffeltårnet i Paris?

CI Undervisning.

Opgave A.

Kendte data. Svar.

1. Den 14. januar 1972
2. Den er 1178 meter lang.
3. 11. september 2002
4. 3.oktober 1989
5. 1982
6. 1991
7. 5. juni 1849.
8. Den 22. november 1963
9. 15. maj 2004
10. 1951 – 1953
11. 1970
12. 1995 – 99
13. Den 28. juli 1914
14. Den 8. maj 1945
15. 1949
16. 1972
17. 1943
18. 1973
19. Den hedder Liverpool.
20. Den er 300 meter høj.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 4.

Lyt efter ”d” i følgende, ikke alle d lyde er markeret.

Kong Dan.

Et gammelt sagn siger, at **der** var en konge, som hed **Dan**. Han herskede over Sjælland, Møen, Falster og Lolland **der** til sammen kaldtes Viderslev. I Skåne, på Fyn og i Jylland var der **andre** konger. Jyderne **boede** mest i fare for fjendernes angreb; **mod dem drog den** tyske konge med en stor hær. De rejste også et værn af pæle der, hvor **Dannevirke** siden blev lagt, og de sendte mænd til Sjælland og bad kong Dan om hjælp. Han kom med sin hær og **drev** fjenden på flugt. Da jyderne så, hvor **modig** og god han var, førte de ham til Viborg, hvor de havde deres **tingsted**, de satte ham på en stor sten der hedder ”**Daneryge**”, og gjorde ham til deres konge. Alle konger i landet stod siden på den sten når de blev hyldet.

Snart efter valgte også fynboerne og skåningene **Dan** til deres konge. Han **drog** rundt om i hele landet, og derefter samlede han alle sine bedste mænd og sagde til **dem**. ” Mit rige er smukt, men det har den mangel, at det ikke hedder noget. Hvad skal vi kalde det?”

”Gid **du**, konge må leve evigt” sagde mændene.

”**Dit** navn er **Dan**, vi vil kalde dit rige **Danmark**. **Det** navn skal aldrig forgå.”

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 4.

D i forlyd

dåse	Åse
dase	ase
diset	iset
døde	øde
dur	ur
dø	ø

D/P

dine	pine
danne	pande
deres	pæres

D/B

dæk	bæk
dug	bug
døde	bøde
daske	baske

D/F

dyr	fyr
dag	fag
døde	føde
din	fin
dolk	folk
disk	fisk

D/V

dåben	våben
daske	vaske

D/V

dage	vage
dine	vine
dækker	vækker
dit	hvidt

D/M

dale	male
dage	mage
dit	mit
døde	møde
dan	mand
dur	mur
del	mel

D/T

dyr	tyr
dam	tam
dale	tale
daske	taske
dømme	tømme
dræne	træne
dolk	tolk

D/S

dele	sele
dage	sagde
danser	sanser
damme	samme
død	sød
daglig	saglig
digte	sigte

CI Undervisning.

CI Undervisning.

D/N

du	nu
dage	nage
død	nød
dorsk	norsk
dok	nok

D/L

dun	lun
døve	løve
dam	lam
dag	lag
duge	luge

D/J

dan	Jan
da	ja
dage	jage
daske	jaske
dig	jeg

D/H

dæk	hæk
dåb	håb
dale	hale

dage	hage
dam	ham
danne	Hanne
dukker	hugger

D/R

dug	rug
dør	rør
dåb	råb
damme	ramme
dille	rille
dåd	råd

D/K

dam	kam
dit	kit
dur	kur
døbt	købt
dampe	kampe

D/G

dale	gale
dø	gø
dynge	gynge
dille	gilde
dom	gom

CI Undervisning.

Spørgsmål til historien om Kong Dan.

1. Hvad sagde det gamle sagn at kongen hed.?
(*Sagnet fortæller at kongen hed Dan.)*

2. Hvilke områder herskede Dan over?
(Dan herskede over Sjælland, Møen, Falster og Lolland.)

3. Hvad blev det område kaldt?
(Området blev kaldt Viderslev.)

4. Var der ingen konger i Skåne, Jylland og Fyn?
(Både Skåne, Fyn og Jylland havde deres egne konger.)

5. Hvilket område var i størst fare for at blive angrebet af de tyske konger?
(Jyderne var dem der var mest udsatte for angreb fra de tyske konger.)

6. Hvordan sikrede jyderne sig mod angreb fra de tyske konger?
(Man byggede et værn af pæle, der hvor Dannevirke senere blev bygget)

7. Jyderne sendte bud til kong Dan om hjælp mod de tyske konger. Kom Dan jyderne til hjælp?
(Ja, kong Dan kom med sin hær. Og man slog tyskerne på flugt.)

8. Jyderne blev meget begejstrede for kong Dan´s hjælp hvor førte man ham hen? Og hvad gjorde man ham til?
(Man førte han til tingstedet i Viborg og udråbte ham til konge af området. Snart besluttede også Skåne og Fyn, at de også ville have Dan til deres konge.)

CI Undervisning.

CI Undervisning.

9. Hvad hed den sten man satte ham op på i Viborg? Og hvilken betydning fik netop denne sten siden hen?

*(De satte ham på en stor sten der hedder **Daneryge**. Og så udråbte de ham, til deres konge. Alle konger i landet stod siden hen på den sten, når de blev hyldet.)*

10. Det nye land havde ikke noget navn. Hvordan opstod navnet?

(Ifølge sagnet, skulle hans mænd have foreslået, at opkalde landet efter deres konge. Kong Dan´s mark, Danmark.)

Svar til Historien om Kong Dan.

1. Sagnet fortæller at kongen hed Dan.

2. Dan herskede over Sjælland, Møen, Falster og Lolland.

3. Området blev kaldt Viderslev.

4. Både Skåne, Fyn og Jylland havde deres egne konger

5. Jyderne var dem der var mest udsatte for angreb fra de tyske konger

6. Man byggede et værn af pæle, der hvor Dannevirke senere blev bygget

7. Ja, kong Dan kom med sin hær. Og man slog tyskerne på flugt.

8. Man førte han til tingstedet i Viborg og udråbte ham til konge af området. Snart besluttede også Skåne og Fyn at de ville have Dan til konge.

9. De satte ham på en stor sten der hedder **Daneryge**, og gjorde ham til deres konge. Alle konger i landet stod siden på den sten når de blev hyldet til konge.

10. Ifølge sagnet, skulle hans mænd foreslået at man opkalde landet efter deres konge. Kong Dan´s mark, Danmark

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 4. Spørgsmål.

Fødsel og død.

Hvornår blev …….født og hvornår døde vedkommende……

1. Frederik den 9.
2. Jens Otto Krag
3. Stig Lommer
4. Thorvald Stauning
5. Franz Lehar
6. Ludvig van Beethoven
7. Wolfgang Amadeus Beethoven
8. Adolf Hitler
9. Hans Christian Andersen
10. Michael Ancher
11. Osvald Helmuth
12. Hans Hedtoft
13. N.F.S Grundtvig
14. Henry Heerup
15. Steen Steensen Blicher
16. Karen Blixen
17. Poul Hartling
18. William Shakespeare
19. Gunnar “Nu” Hansen
20. Kirsten Walther

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 4. Svar.

Fødsel og død …… Blev født ……og døde ……..…

1. *1899 – 1972*

2. *1914 – 1978*

3. *1907 – 1976*

4. *1873 – 1942*

5. *1870 – 1948*

6. *1770 – 1827*

7. *1756 – 1791*

8. *1898 – 1945*

9. *1805 – 1875*

10. *1849 – 1927*

11. *1894 – 1966*

12. *1903 – 1955*

13. *1783 – 1872*

14. *1907 – 1993*

15. *1782 – 1842*

16. *1885 – 1962*

17. *1914 – 2000*

18. *1564 – 1616*

19. *1905 – 1993*

20. *1933 - 1987*

CI Undervisning.

Opgave 5.

Lytte efter ”a”, ”o” og ”i”, ikke alle lyde er markeret.

Oplev *Wales` fantastiske* ***natur, floder*** *og* ***vandfald****, smukke* ***haver*** *og herresæder.*

Priser og tilmelding.
Rejsens **pris** er 5.600 kr. med **ophold** i dobbeltværelse. Ved bestilling **af** enkeltværelse vil **prisen** stige med 600 kr. Depositum kr. 1.000 **betales** ved tilmelding og restbeløbet **skal indbetales** senest 6 uger før **afrejsen**. Afbestillingsforsikring er **frivillig**; den koster pr. **person** 5 % af **rejsens pris** inklusiv alle tillæg og skal bestilles og **betales** på samme **tidspunkt** som **depositum**, altså senest 6 uger før rejsen påbegyndes.
Prisen inkluderer **flytransport** tur / retur. Hotelværelse med eget **bad** og **toilet**, **walisisk** morgenmad og **middag**, alt bustransport i **Wales**. **Alle afgifter** samt **drikkepenge** til buschauffør og hotelpersonaler. Som altid på disse rejser, **tager vi forbehold** for force majeure, og eventuelle udsving i aktuelle **valutakurser**.
På denne rejse er der afrejse den 27. **april** og den 1. **maj**. Begge rejser er på 5. dages varighed og byder på det samme **program.**

CI Undervisning.

Priserne er **baseret** på **valutakurserne** den 15.11.2004. Tilmelding til rejsen kan fortages ved henvendelse til:
”Rosenbergs Rejser”, Dråbyvigvej 12, 7800 Nykøbing Mors.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave 5.

A kort / lang

Anne	ane
bande	bane
Hanne	hane
kande	kane
vande	vane

I kort / lang

dirre	dier
pibe	pippe
gribe	gribbe
Ribe	ribbe
skibe	skippe
hvile	ville
inde	ene
ise	isse

CI Undervisning.

Lyt og følg med i teksten om Ole Lukøje.

Ole Lukøje.

Af H. C. Andersen.

I hele verden er der ingen, der kan så mange historier, som Ole Lukøje! - Han kan rigtignok fortælle!

Sådan ud på aftenen, når børn sidde nok så pænt ved bordet, eller på deres skammel, kommer Ole Lukøje. Han kommer så stille op ad trappen; for han går på hosesokker, han lukker ganske sagte døren op og fut! så sprøjter han børnene sød mælk ind i øjnene, så fint, så fint, men dog altid nok til at de ikke kan holde øjnene åbne, og derfor ikke se ham.

Han lister sig lige bag ved, blæser dem sagte i nakken, og så blive de tunge i hovedet, o ja! men det gør ikke ondt, for Ole Lukøje mener det just godt med børnene, han vil bare have at de skulle være rolige, og det er de bedst, når man får dem i seng, de skulle være stille, for at han kan fortælle dem historier.

Når børnene nu sove, sætter Ole Lukøje sig på sengen; han er godt klædt på, hans frakke er af silke tøj, men det er ikke muligt at sige, hvad farve den har, for den skinner grøn, rød og blå, alt ligesom han drejer sig. Under hver arm holder han en paraply, en med billeder på, og den sætter han over de gode børn, og så drømme de hele natten de dejligste historier, og en paraply har han, hvor der slet intet er på, og den sætter han over de uartige børn, så sove de så tosset og har om morgenen, når de vågner, ikke drømt det allermindste.

CI Undervisning.

Spørgsmål til Ole Lukøje.

1. Hvem har skrevet historien om Ole Lukøje?
2. Hvorfor kan børnene ikke høre når han kommer?
3. Hvad er det Ole Lukøje sprøjter ind i de små børns øjne?
4. Hvorfor bliver børnene tunge i hovedet?
5. Hvad er Ole Lukøje tøj lavet af?
6. Hvad holder Ole Lukøje over de søde børn?
7. Hvad holder Ole Lukøje over de uartige børn?

Svar til Ole Lukøje.

1. H.C. Andersen har skrevet historien om Ole Lukøje.
2. Ole Lukøje kommer listende på strømpesokker.
3. Ole Lukøje sprøjter mælk ind i børnenes øjne.
4. Ole Lukøje puster børnene i nakken og så bliver de tunge i hovederne.
5. Ole Lukøjes tøj er lavet af silke.
6. Over de søde børn, sætter Ole Lukøje en paraply med billeder på. Og børnene har de dejligste drømme.
7. Ved de uartige børn sætter Ole Lukøje en paraply uden billeder. Så sover de så tosset og uden drømme.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 6.

Lyt efter ”p” i følgende, ikke alle er markeret.

Sproget og mennesket.
Når mennesket **på** godt og ondt har, kunne **præge** livet her **på** jorden mere end andre levende væsner, skyldes det vores særlige evne til at bruge symboler. Det kan naturligvis tilskrives vores højtudviklede hjerne, men den synes at være meget karakteristisk netop for arten ”homo **sapiens”. Opvækstbetingelserne** skal være helt ekstreme, for at vi ikke udvikler et talesprog. **På** den måde **påpeger** mange forskere vores udvikling. Men det er stadig en **påstand**.

Lytte efter ”m” i følgende, ikke alle er markeret.

Evnen til at håndtere **symboler** sætter os i stand til at reagere på andet end det der **umiddelbart** er foreliggende.
Dyret søger bytte, når det føler sult, eller det **samler** instinktivt forråd forinden. Drevet af en kraft som det ikke selv kontrollerer. Det søger ly, når det bliver for **varmt** eller for koldt, og det aktiverer sine parrings- instinkter, når det får færten af en partner der befinder sig i en cyklus, der driver det til at finde en partner.
Vi **må** planlægge bevidst, vi kan ved hjælp af **mange** symboler forestille os tænkte situationer, beregne os **frem** ved hjælp af et højt udviklet

CI Undervisning.

symbolsystem. Sproget er et sindrigt **symbolsystem**. Ord ligner ikke det de betegner, og de består af enheder der ikke betyder noget, hvad enten det er ord eller bogstaver. Ord kan bruges overført. Hun er langt nede, og han er højt oppe! Det lærer vi at bruge i en **meget** tidlig alder.
Derfor kan vi tale **om** det vi ikke ser, og leve os ind i det, vi ikke selv har oplevet. Og netop indlevelse er afgørende for en ordentlig social omgang **med** andre. Og netop sproget fører til **meget mere**.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 6.

P i forlyd

pode	ode
pude	ude
pile	ile
pære	ære
pinde	inde
palle	alle

P/T

pap	tap
pude	tude
pakker	takker
pinde	tinde
Pelle	tælle
pudser	tudser

P/D

pine	dine
pande	danne
pæres	deres

P/K

pæle	kæle
pant	kant
pøl	køl
pære	kære
pil	Kiel
pande	kande

P/G

pave	gave
putter	gutter
Pelle	gælle

M i forlyd

maske	aske
møde	øde
mile	ile
mål	ål
mole	Ole
mule	ugle
mod	od
mur	ur
mør	ør
mår	år

M/P

mosen	posen
mine	pine
mil	pil
masse	passe
mode	pode
mudder	pudder
må	på

M/B

mur	bur
mil	bil
møde	bøde

CI Undervisning.

CI Undervisning.

måde	både	makker	hakker
maske	baske		
mølle	bølle	M/F	
M/H		myre	fyre
		møl	føl
mus	hus	mår	får
mår	hår	mad	fad
mast	hast	min	fin
mø	hø	moden	foden
maler	haler	mange	fange
mave	have	mile	file
myrde	hyrde		

CI Undervisning.

Spørgsmål til Grønland.

1. Grønland betegnes som verdens største ø. Hvor stor er den?

2. Hvor mange gange større er Grønlands areal i forhold til Danmarks.

3. Hvor stor en befolkning lever der i Grønland?

4. Hvor tyk er indlandsisen på det tykkeste sted.

5. Det er kun ude ved kysterne at der ikke er indlandsis. Hvor stor er det område, der ikke er dækket af indlandsisen?

6. Hvad kaldes det specielle plantebælte der er fremherskende i Grønland?

7. Hvilke dyr lever i det nordøstlige Grønland?

8. I vestlige Grønland lever der andre dyr hvilke?

9. I havet ud for kysten lever der forskellige arter. Hvilke?

10. Hvem var de oprindelige folk i Grønland? Og hvor kom de fra?

11. Hvem var den første ”Nordbo” der udforskede Grønland?

12. Hvad hed den danske præst der fra 1721 til 1736 indledte et missionsarbejde i Grønland?

13. Hvad hed den amerikanske base på vestkysten?

CI Undervisning.

CI Undervisning.

***Svar til spørgsmål om Grønland*.**

1. Grønland har et areal på 2,18 millioner kvadratkilometer.
2. Grønlands areal er ca. halvtreds gange større end Danmarks areal.
3. Der lever ca. 56.000 mennesker i Grønland. Altså omtrent ligeså mange som der er bosiddende i Randers.
4. Inde midt på indlandsisen kan der nogle steder være optil 3000 meter ned til grundfjeldet.
5. Det isfri område langs kysterne udgør et areal på cirka 297.000 kvadratkilometer. Eller sagt med andre ord udgør det isfri område ca. 13,5 % af det samlede areal.
6. Det fremherskede plantebælte er det, man kalder tundra eller fjeldmark. Det består af dværgbuske og store moseområder.
7. I den nordøstlige del af landet lever moskusokser, lemminger, polarræv, hermelin og snehare.
8. I den vestlige del af landet lever vildren, polarræv, fjeldrype, snehare, sneugle og havørn.
9. I havet mod nord lever hvalros, narhval og hvidhval. Mod syd lever der sæler både grønlandssæl og ringsæl. Desuden er der

CI Undervisning.
CI Undervisning.

forskellige hval arter samt havkat og torsk. Ved kysterne er der desuden et rigt fugleliv.

10. De oprindelige beboere var eskimoer. De er indvandret fra antarktisk Canada ved Thule i flere omgange.

11. Den første Nordbo der udforskede området ved sydkysten var islændingen Erik den Røde i år 983. Han grundlagde en koloni i år 986. Den uddøde uvist af hvilken grund i ca. 1500.

12. Hans Egede var den første danske missionær der grundlagde en handelsstation i Grønland. Og indledte både et koloniserings- og missionsarbejde.

13. Den amerikanske luftbase hed Thule og spillede en afgørende rolle i magtspillet under ”den kolde krig”.

CI Undervisning.

Prøv at bruge én af følgende strategier.

- ***Vær venlig at gentage.***
- ***Vær venlig at gentage, langsomt og tydeligt.***
- ***Vær venlig at sige det på en anden måde.***
- ***Vær venlig at give mig et nøgleord.***
- ***Vær venlige at stave ordet.***
- ***Vær venlig at give mig en oplysning.***
- ***Vær venlig at skrive nøgleordet ned.***
- ***Taler du om……..***

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 7.

Lyt efter ”b” i følgende.

Har dyr et sprog?

Vi mennesker adskiller os fra dyrene **blandt** andet ved at have et kompliceret sprog. En avanceret teknologi og en udpræget kulturel overførelse af færdigheder. Det **betyder** en videreførelse fra generation til generation af færdigheder. Ting vi har lært af artsfæller tidligere erfaringer. Lignede fænomener findes også hos dyr, men i langt mindre udviklet form.

Teknologi handler om at **bruge redskaber**, og det gør **aber**, når de **bruger** en pind til at ”fiske” efter termitter med eller et par sten til at knække nødder med. I **begge** eksempler **bruges redskaber**.

Hos **aber** findes også eksempler på, at vaner overføres fra generation til generation. F.eks. fandt nogle japanske **aber** for flere generationer siden på at vaske snavset føde, og det har de pågældende **aber** gjort lige siden. **Bare bedre aber.**

CI Undervisning.

Lytte efter ”j” i følgende, ikke alle er markeret.

Fregatten **”Jylland”** besøgte **jeg** i sommer. Det var i **juni** måned og vejret var varmt. **”Jylland”** ligger i Æbletoft og jeg kom sejlende med min kammerat i hans 41 fods store sejlbåd. Vi kunne ikke få plads i

lystbådehavnen, så min kammerat **Jens** forslog at vi sejlede over i ”Museums havnen”. Da vi havde lagt båden til kaj satte vi **jollen** i vandet. Vi sejlede lidt rundt og så på alle de gamle skibe, det var et smukt syn fra vandsiden. **Jeg** tænker **jævnligt** på det.

Om aftenen spiste vi en lækker middag røde bøffer og jordbær med fløde, dertil en god rødvin. Og snakken gik lystigt, pludselig brød der, over vores hoveder, et voldsomt uvejr løs. Uden varsel begyndte regnen at falde i tunge dråber, lyn flængede den lune **jyske** aften himmelen og det begyndte at blæse voldsomt. Det var et flot skue, men også lidt skræmmende synes **jeg**, når den eneste beskyttelse er en tynd presning. Men ligeså hurtigt som det var opstået forsvandt uvejret. Og vi kunne nyde resten af sommeraftenen under åben himmel med fregatten **”Jylland”** i baggrunden.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 7.

B i forlyd

byde	yde
bil	il
båd	åd
bål	ål
bære	ære
bur	ur
balle	alle
bole	Ole

B/H

bal	hal
bæk	hæk
bøg	høg
bage	hage
bytte	hytte

B/M

bur	mur
bil	mil
bøde	møde
både	måde
baske	maske
bølle	mølle

B/V

bås	vås
bade	vade
barm	varm
bæve	væve
baske	vaske

J i forlyd

Jane	ane
jolle	olde
jyde	yde
jøde	øde
jager	ager
jagt	agt

J/T

jysk	tysk
jage	tage
jaske	taske
hjemme	tæmme
jagt	takt

J/D

Jan	dan
ja	da
jage	dage
jaske	daske
jeg	dig

CI Undervisning.

J/N

jyde	nyde
jage	nage
jord	nord
jætter	nætter
hjem	nem

J/S

jeg	sig
jyde	syde
jagt	sagt
jod	sod
jag	sag

J/L

jyde	lyde
jag	lag
jakken	lakken
hjem	lem
jokker	lokker
jod	lod

J/SJ

jappe	sjappe
jogge	sjokke

CI Undervisning.

Dyr der lever i Grønland.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Spørgsmål til dyr fra Grønland.

A.

1. Dyret jeg ser på billede 1. er en isbjørn.
2. Dyret jeg ser på billede 2. er en sæl.
3. Dyret jeg ser på billede 3. er en babysæl.
4. Dyret jeg ser på billede 4. er en hvalros.
5. Dyret jeg ser på billede 5. er en snehare.
6. Dyret jeg ser på billede 6. er en ren.
7. Dyret jeg ser på billede 7. er en moskusokse.

B.

1. Dyret på mit billede har hvid pels.
2. Dyret på mit billede har mørk pels.

C.

1. Dyret på mit billede lever i havet. Den har hvid pels.
2. Dyret på mit billede lever på land. Den har hvid pels.

D.

1. Dyret på mit billede har hvid pels. Den lever ikke i havet. Den er farlig for mennesker.
2. Dyret på mit billede har hvid pels. Den lever i havet. Den er ikke farlig for mennesker.

E.

1. Dyret på mit billede har mørk pels. Den lever ikke i havet Den har to kraftige horn i panden.
2. Dyret på mit billede har mørk pels. Den lever i havet. Den har to store stødtænder.
3. Dyret på mit billede har mørk pels. Den lever ikke i havet Den har et gevir.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

F.

1. Det dyr jeg sidder med her har en hvid pels. Det er et stort dyr. Den kan være farlig for mennesker. Den lever ude ved kysten hvor den fanger sæler som føde. Det er et rovdyr

2. Det dyr jeg sidder med her har en hvid pels. Det er et lille dyr. Det er ikke farligt for mennesker. Den kan løbe hurtigt når den bliver jagtet. Den lever af planter. Det er en gnaver.

3. Det dyr jeg sidder med her har en hvid pels. Det er et lille dyr. Den er ikke farlig for mennesker. Den lever ude ved kysten. Den lever af mælk. Den trækker vejret gennem et åndehuller i isen.

4. Det dyr jeg sidder med her har en mørk pels. Den lever i vandet Den bevæger sig dårligt på land. På billedet stikker den hovedet op af et åndehul i isen. Den lever af fisk som den fanger i havet. Den har ikke stødtænder.

5. Det dyr jeg sidder med her har en mørk pels. Det er et stort dyr. Den lever en del af sin tid i vandet Den bevæger sig dårligt på land.. Den lever af bundplanter og bunddyr. Den har to store stødtænder.

6. Det dyr jeg sidder med her har en mørk pels. Den har lange hår i pelsen. Det er et stort dyr. Den lever hele sit liv på landjorden. Dens børn hedder kalve. Den har to kraftige horn i panden

7. Det dyr jeg sidder med her har en mørk pels. Men også områder der er lyse. Den har korte hår i pelsen. Det er et stort dyr. Den lever hele sit liv på landjorden Den lever ofte i flokke. Den har et gevir.

CI Undervisning.

Opgave 8.

Lytte efter ”g” i følgende, ikke alle er markeret.

Signaler og sanser.

Menneskets sociale signaler **gør** brug af to hovedsanser, synet og hørelsen. Kroppens stilling og bevægelser samt ansigts mimik er dele af vores kropssprog, der opfattes ved synet. Vores **gode** hørelse bruger vi især til at analysere det uhyre vanskelige lydbillede som tale **udgør**. Derimod er vi meget **ringe** til at bruge lugtesansen til at få informationer fra vores medmennesker og **omgivelser**. Anvendelse af smags- og følesansen er en sådan overskridelse af intimsfæren, at det kun tillades af kæresten eller ens forældre. Og vi kender alle den **grænse** hvor andre personer er kommet for tæt på os. Det er ikke ”**god** latin” at **gå** rundt og snuse til hinanden. Så i de fleste situationer har vi faktisk kun synet og hørelsen til rådighed og **glæde** i sådanne situationer..

CI Undervisning.

Lytte efter ”k” i følgende, ikke alle lyde er markeret.

Har dyr……?

Listen over de sanser, der **kan** benyttes til registrering af sociale signaler, er betydelig længere hos dyr. De fleste fugle har som mennesket synet og hørelsen som de dominerende sanser, men hos de fleste pattedyr optræder lugtesansen på førstepladsen. Hundes syn er ikke særligt godt, og en hund **kan** helt overse en **kat** på få meters afstand, hvis den ikke får færten af **katten**. De fleste af os har oplevet hvor lang tid en hund bruger på at snuse når man går en tur med den. Hunden **kender** andre individer (både hunde og mennesker) på duftene, og **kan** ved at snuse finder de ud af, hvem der har været på stedet. De mest følsomme hunde har så god en lugtesans, som man **kan** forstille sig, idet et enkelt **molekyle** af en duft **kan** være nok til at aktivere en lugtecelle. Det er langt bedre en præstationerne hos mennesket, selv hos ikke-rygere. En tilsvarende følsomhed **kan** ses hos de natsommerfugle hanner, der i mørke kan finde frem til en hun, der sidder et par **kilometer** borte og udsender sin lokkende duft (hannens strategi er at flyve op i mod vinden og i øvrigt **krydse** fra side til side, hvis han **kommer** ud af duft-sporet). Det **kan** vi mennesker ikke. Men vi **kender** dog alle duften af **frisk** malet **kaffe**. Eller

duften fra en dyr parfume. Men vi når aldrig som hundene at kunne **genkende** duften fra andre over store afstande.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 8.

G i forlyd

går	år
gyde	yde
gøde	øde
galen	alen
gælder	eller
galde	alle
golde	olde
gule	ugle
gom	om

G/S

gave	save
gær	sær
gad	sad
gus	sus
gul	sul
gut	sut
give	sive

G/N

gyse	nyse
gær	nær

G/T

galer	taler
gæller	tæller
gang	tang
gabet	tabet
guden	tuden
gæve	tæve
gemme	tæmme

G/D

gale	dale
gø	dø
gynge	dynge
gilde	dille
gom	dom

G/R

gå	rå
god	rod
give	rive
guder	ruder
godt	råt
gom	rom

G/P

gave	pave
gutter	putter
gælle	Pelle

G/B

gøg	bøg
gade	både
gåsen	båsen
gryn	bryn

CI Undervisning.

CI Undervisning.

K i forlyd

kamme	amme
kåd	åd
kande	Anne
kile	ile
kår	år
kåre	åre
køre	øre
kæde	æde
kind	ind
kyst	øst
kender	ender

K/R

ko	ro
kåbe	råbe
kamme	ramme
kåd	råd
kuske	ruske
kode	rode

K/G

kø	gø
kær	gær
kasser	gasser
kugle	gule
kode	gode
kyse	gyse
krav	grav

K/S

kager	sager
kål	sål
kølle	sølle
kæde	sæde
kur	sur

kammen	sammen
kant	sandt

K/N

kyse	nyse
kager	nager
kær	nær
kår	når
kor	nord
kælder	nælder

K/T

kam	tam
kage	tage
kår	tår
kæmme	tæmme
kælder	tæller
kit	tit
koge	tåge

K/D

kam	tam
kit	dit
kur	dur
købt	døbt
kampe	dampe

K/H

kat	hat
Køge	høge
kage	hage
kåbe	håbe
kul	hul
kande	Hanne
kolde	holde

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Lyt og følg med i teksten

Grønlandssæl

Grønlandssælen kaldes også for sortside. Ungerne som fødes ved New Foundland er helt hvide og er endnu aldrig set på Grønland. Det er altså kun voksne og unge grønlandssæler som opholder sig ved Grønland. Føden består for det meste af fisk som polartorsk og angmassetter og af krebsdyr, som fx rejer. Grønlandssælen kan dykke op til 250 meter ned på bunden af havet. Når sælen lige er forladt af sin mor, begynder den at spise små dyr som fx. Rejer. Sælen finder andre sæler ved at bruge sin lugtesans. Sælen kan blive helt op til 25-30 menneske år, men de fleste bliver 15-20 år. Sæler elsker at ligge på en sten i solen. Hvis man fløjter så kikker der mindst en sæl op, fordi de er nysgerrige og fordi de har en god hørelse. Grønlandssælen er den mest normale sæl i Grønland og en af de mest kendte dyr fra Grønland.

CI Undervisning.

Hvalrossen

Hvalrossen er et pattedyr og en af de arter, som Sirius ekspeditionens deltagere kan være heldige at se, langs nogle af de områder de passerer. Hvalrossen, er medlem af sælfamilien, den lever i Polarhavets randzone. Den træffes i små flokke i det nordvestlige og nordøstlige Grønland.
Hvalrossen lever næsten kun af muslinger, som den finder i den bløde havbund langs kystområderne. Begge køn har stødtænder. Hos den voksne han er de meget store, hos hunnen er de af middelstørrelse, og de unge dyr har små stødtænder. Dens syn er dårligt, men høre- og lugtesans er veludviklede.
Som alle andre havpattedyr er hvalrossen en fremragende svømmer. Hunnen føder i maj-juni. Parring foregår mellem februar og april.

(Biologi projekt Kasper og Karin 7 b.)

CI Undervisning.

Spørgsmål til Sæl og Hvalros.

1. Hvad kalder man også Grønlandssælen?
2. Hvor bliver dens unger født?
3. Hvilken farve har ungernes pels når de bliver født?
4. Hvad lever sælen for det meste af?
5. Hvor dybt kan sælen dykke?
6. Hvor gammel kan en sæl blive?
7. Er hvalrossen medlem af sælfamilien?
8. Hvad lever hvalrossen af?
9. Har både hvalrosser hanner og hunner stødtænder?
10. Hvem har de største stødtænder hannerne eller hunnerne.
11. Hvornår fødes ungerne?

CI Undervisning.

Svar til Sæl og Hvalros.

1. Man kalder også Grønlandssælen for en ”Sortside”.
2. Grønlandssælens unger bliver født på New Foundland.
3. Ungernes pels er helt hvid.
4. Sælen lever af fisk det er især torsk og angmassetter som den Fanger i havet.
5. En sæl kan dykke ned til 250 meter.
6. En sæl kan blive 25 til 30 år men de fleste bliver kun 15 til 20 år gamle.
7. Ja, en hvalros er medlem af sælfamilien.
8. Hvalrossen lever hovedsalig af muslinger.
9. Ja, både hanner og hunner har stødtænder.
10. Hannerne har de største stødtænder.
11. Hvalrossen føder sine unger i maj og juni måned.

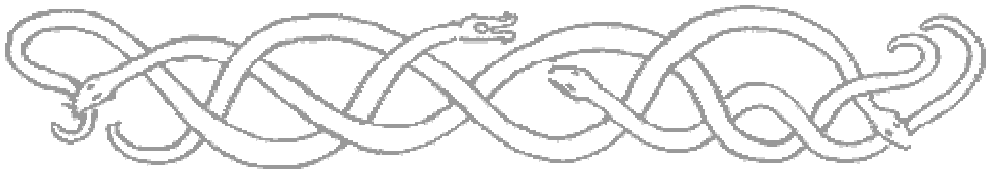

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave 9.

Lyt efter ”ng” i det følgende.

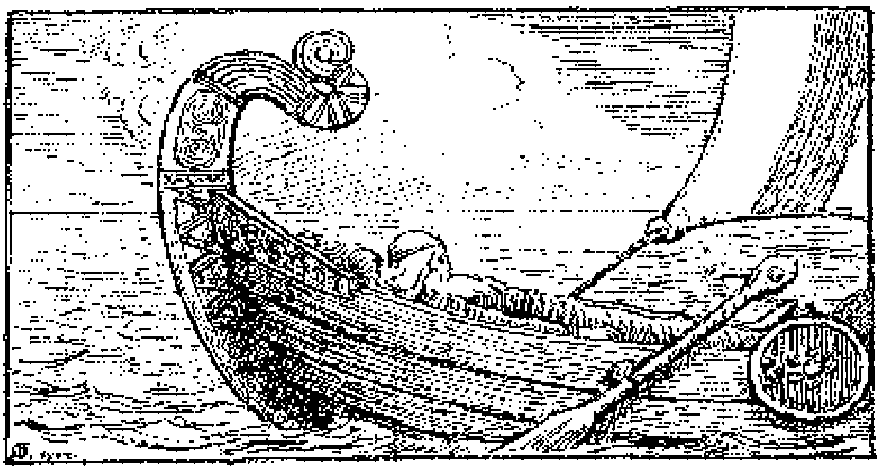

Skjold.

Engang var der en **lang** tid, hvor der **ingen konge** var i Danmark. Da var der heller **ingen** lov og orden, og voldsmænd kunne gøre hvad de ville. En dag stod der mænd ved kysten og så et skib komme sejlende. Det havde gyldne sejl og et gyldent hoved udskåret i forstavnen, men der var **ingen** at se ombord. Da mændene tog ud til det, så de alle vegne **guldringe** og pragtvåben, men mennesker fandt de ikke, før de kom hen til roret; der lå en lille **dreng** på et kornneg. Så viste de, at ham havde guderne sendt, for at han skulle være deres **konge**. De satte ham op på et skjold og bar ham op til tingstedet. Der samledes mændene, og da den lille **dreng** blev løftet op på skjoldet, slog de alle spydene mod hinanden og hilste ham med **kongeråbet.** De kaldte ham Skjold, fordi han blev båret på et skjold, og de ventede, at han skulle blive som et skjold for landet. Da han blev voksen, holdt han fjenderne borte; han gav gode love og fældede retfærdige domme og herskede **længe** med fred. Efter ham kaldes de danske **konger skjoldunger**.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Kong Skjold blev meget gammel. Til sidst var han så svag, så han ikke kunne gå. Da sagde han til sine mænd, at de skulle sætte det gamle skib i søen, som han **engang** var kommet sejlede med. De bar ham ned til skibet, som lå guldsmykket ved kysten, og lagde ham på dækket. Rundt om ham lagde de kostelige **guldringe** og dyre våben; der var ikke mindre rigdom, end der var, **dengang** han som barn var kommet til dem over bølgerne. Så gav de skibet i bølgernes vold, lod vinden føre det bort. **Ingen** mand under himmelen har set, hvem der modtog dette fartøj; fra guderne var han kommet, og guderne tog ham til sig igen.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 9.

N/NG i udlyd

sand	sang
tand	tang
land	lang
svind	sving

M/NG i udlyd

lam	lang
klam	klang
ram	rang
tam	tang
ham	hang
stem	stæng

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Spørgsmål til "Kong Skjold".

1. I sagnet beskrives tilstanden i landet lige før skibet med det lille barn drev i land. Hvordan var den?
2. Hvem var ombord på skibet da det drev i land.?
3. Hvad fandt man ud over det lille barn?
4. Hvem troede folk der havde sendt skibet?
5. Hvordan gik det barnet?
6. Da kong Skjold blev gammel, hvad var da hans sidste ønske?
7. Så man siden hen noget til skibet?

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave A.

Svar til "Kong Skjold".

1. Der var ingen lov og orden i landet. Voldsmænd kunne gøre hvad de ville. Der havde været en lang periode uden en konge der kunne regerer landet.
2. Om bord på skibet var der et lille barn som lå på et kornneg. Der var ikke andre mennesker ombord på skibet.
3. Der var masser af kostbare ting på skibet. Guldringe og pragtvåben.
4. Folkene var overbevidst om, at det måtte være guderne, der havde sendt dem den lille dreng, for at han kunne blive deres nye konge.
5. Den lille dreng voksede op og blev udråbt til konge. De kaldte ham Skjold fordi bar ham i land på et skjold, og fordi de troede han ville blive et skjold for landet.
6. Da kongen blev gammel og svag, bad han sine mænd om at sende ham til havs, i det samme skib som havde bragt ham til landet. De bar ham til skibet og pyntede skibet med endnu rigere skatte end han var kommet med. Og sendte ham ud på sin sidste færd.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

7. Vinden tog fat i skibet og førte det til havs, og der er ikke nogen der siden har set fartøjet. Fra guderne var han kommet, og guderne tog ham tilbage.

CI Undervisning.

Opgave 10.

Lyt efter ”v” og ”f” i følgende.

*En af **verdens første** bemandede rumraketter.*
Mine **første** 3-4 skoleår husker jeg som gode harmoniske år, med masser af spændende kammerater, b. la. Ulrik Jørgensen dyrlægens søn. Egentlig var det helt imod byens **få uskrevne** love at **vi** ikke legede med en fra den anden side af jernbanen. Men jeg kunne ikke modstå **fristelsen**, **for hvor** Ulrik **var** skete der ting og sager. **Ofte** sager der **var** på grænsen af det tilladelige, men spændende var det. F.eks. da han og jeg som nogle af de **første** i **verden** ville sendte et levende væsen ud i rummet. **Vi fangede** mus, puttede den i et reagensglas sammen med ost og en prop med et lufthul. Derefter solidt monteret med sejlgarn på den største nytårsraket, **vi** kunne **finde** i Hurup. Dyrlægen havde tilfældigvis en på lager!
Så ned i anlægget og indkaldelse af tilskuere, og præcis ved solnedgang den 30. december i det herres år 1956, steg **verdens første**- i hvert fald Danmarks- første ”bemandede” rumraket til **vejrs** i Hurup anlæg.

CI Undervisning.

Russerne kom dog først med hunden Laika i 1957. Senere fulgte Gagarin og de andre kosmonauter og astronauter. Om musen **overlevede** melder historien **faktisk** ikke noget om, men **få** dage senere blev der fundet rester af ”rumskibet” andet sted i anlægget dog uden mus. **Hvor var** musen? **Var** den død eller havde den **overlevet** denne rumfærd.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 10.

V i forlyd

vægte	ægte
vinde	inde
vår	år
våd	åd
vase	ase
være	ære
vom	om
vand	and

V/F

vade	fade
vår	får
vægte	fægte
værdig	færdig
vest	fest
vinde	finde
viske	fiske

V/S

vagt	sagt
væde	sæde
vange	sange
vand	sand
vaks	saks
vene	sene
vække	sække
vejle	sejle

V/N

vår	når
vat	nat
være	nære
hvem	nem

V/T

vine	Tine
væv	tæv
varm	tarm
vaks	taks
vrang	trang
vid	tid

V/D

våben	dåben
vaske	daske
vage	dage
vine	dine
vækker	dækker
hvidt	dit

F i forlyd

fil	il
fælde	ælde
får	år
føl	øl
fuld	uld
fed	ed

CI Undervisning.

F/P

fil	pil
fæl	pæl
fine	pine
føj	pøj
fandt	pant
fælde	Pelle

F/M

fyre	myre
føl	møl
får	mår
fad	mad
fin	min
foden	moden
fange	mange
file	mile

F/V

fade	vade
får	vår
fægte	vægte
færdig	værdig
fest	vest
finde	vinde
fiske	viske

F/S

fine	Signe
får	sår
falme	salme
flæng	slæng
fæl	sæl

fejle	sejle
faldt	salt
fandt	sandt

F/N

fødder	nødder
fed	ned
filen	Nilen
fat	nat

F/T

fyr	tyr
fine	Tine
får	tår
fag	tag
første	tørste
fælder	tæller

F/D

fyr	dyr
fag	dag
føde	døde
fin	din
folk	dolk
fisk	disk

CI Undervisning.

***Lyt og svar*.**

Jurij Ga'garin

Jurij Ga'garin født i 1934 og døde i 1968. Han var sovjetisk kosmonaut der den 12. april 1961 foretog den første rumflyvning rundt om jorden. Jurij fløj en´ gang rundt om jorden. Hele turen varede 89 minutter og han fløj i en maksimal højde på 325 km.
I 1968 omkom han ved en flyulykke.

Den sidste flyvetur.

I februar 1968 var Ga'garin muligvis på tale som leder af det nye kosmonautcenter i Stjernebyen. Ga'garin var stadig meget optaget af at flyve jetfly, men efter sin første rumtur i 1961 havde han haft et absolut minimum af timer i luften - dels fordi han havde travlt med alt muligt andet - dels fordi man af politiske hensyn ønskede at beskytte Ga'garin mod ulykker. Men som mulig leder af et kosmonautcenter - for piloter - mente han selv, at han nu havde en rigtig god grund til at få lidt mere luft under vingerne. Den 27. marts 1968 fløj han i et to personers fly sammen med Vladimir Serugin, som var en yderst trænet og erfaren pilot. Vejret var dårligt: regn og slud og skyer ned til 450 meters højde. Da man mistede radiokontakten med flyet, sattes en eftersøgning i gang, og man fandt hurtigt et rygende krater dybt inde i en skov. Flyet - såvel som både Serugin og Ga'garin - var splittet til atomer, og bittesmå stumper var

CI Undervisning.

spredt over et temmelig stort område. Størsteparten af flyet havde gravet sig flere meter ned i jorden. Efterfølgende undersøgelser af cockpittet viste, at Serugin og Ga'garin kort før styrtet havde kæmpet en voldsom kamp for at rette flyet op, samt at det næsten var lykkedes for dem. Det store spørgsmål var, hvorfor de havde mistet kontrollen med flyet i første omgang. Den eneste del af flyet, man aldrig fandt, var plexiglastaget over cockpittet. Man fandt rammen, men langt den største del af plexiglasset blev aldrig fundet. Dette ligger til grund for den officielle forklaring på styrtet: at flyet kolliderede med en vejrballon, som ødelagde flyets plexiglas tag.

CI Undervisning.

Da Laika sendte chokbølger ud i verdensrummet.

Den 3. november 1957 sendte den daværende Sovjetunion en raket af sted. I toppen af raketten var den 500 kg tunge satellit ”Sputnik 2”. Inde i Sputnik 2 sad Laika.
Laika var en hund.
Og det sidste hunden Laika oplevede på denne jord var larmen og rystelserne fra de brølende raketmotorer som langsomt løftede den store raket opad, for at bringe Sputnik 2 og Laika i kredsløb om jorden.

Laika blev det første levende (jordiske) væsen i rummet.

Allerede en måned tidligere var en anden Sovjetisk raket drønet ud i rummet, for at bringe en lille 83 kg. tunge Sputnik 1, i kredsløb.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Spørgsmål Jurij Ga'garin

1. Hvornår blev Jurij Ga'garin født?
2. Hvornår døde han?
3. Hvordan døde han?
4. Jurij fløj en gang rundt om jorden, hvornår gjorde han det?
5. Hvor lang tid tog Jurij´s tur rundt om jorden?
6. Hvad er den officielle forklaring på flystyrt?
7. Den 3. november 1957 sendte daværende Sovjetunion en raket af sted hvem var ombord?
8. Hvad hed den satellit som blev løftet ud i rummet af raketten?
9. Hvad vejede Sputnik 1?
10. Var hunden Laika i kredsløb om jorden.

CI Undervisning.

Opgave A.

Svar til Jurij Ga'garin.

1. Jurij Ga'garin blev født i 1934.
2. Han døde 1968
3. Han omkom ved en flyulykke.
4. Jurij Ga'garin fløj som den første person rundt om jorden i rummet i 1961.
5. Turen rundt om jorden tog ham 1 time og 29 minutter.
6. Den officielle forklaring på flystyrtet er, at Jurij`s fly havde ramt en vejrballon. Og derefter havareret.
7. Ombord i raketten der blev opsendt den 3. nov. 1957 var en hund ved navn Laika.
8. I toppen af raketten var Sputnik 2, og inde i Sputnik 2 sad Laika.
9. Sputnik 1 vejede 83 kilo.
10. Ja, Laika er det første levende væsen der har været i kredsløb om jorden.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 11.

Lytte efter ”l” i det følgende, ikke alle lyde er markeret

Livsfarlig leg på isen.

En anden god legekammerat var mejeribestyrers søn **Theil**. Fra min tid sammen med ham husker jeg bedst en **kold** vinterdag, da vi **cyklede** et par **kilometer** uden for byen for at stå på skøjter på en **lille** dam.

Skæbnes ironi **ville** det sådan, at jeg ingen skøjter havde. Vi **skulle** derfor skiftes **til** at køre på Theils. Jeg måtte pænt **glide** på mine **støvler**, mens Theil **elegant** gled af sted på sine skøjter. Tanken var så at jeg senere skulle prøve dem.

Men så **langt** kom vi **aldrig**. Pludselig knækkede isen, og Theil var væk. Vi var så langt ude på **landet**, at der var ingen hjælp at hente, selv om vi **selvfølgelig** skreg som stukne grise.

Der var **blevet** et **hul** på et par meter. Theil forsøgte **flere** gange at **kravle** op på isen, men hver gang knækkede der bare mere af. Jeg forsøgte at mave mig ud **til** ham, men når jeg nærmede mig ham knagede isen faretruende, så jeg bakkede i **land** igen. Instinktivt velvidende, at faldt jeg i, ja så var vi begge druknet. Jeg styrtede hen til det første træ, og fik brækket en lang gren af, og fik den stukket ud til **Theil**. Han var nær ved at give op, men

CI Undervisning.
CI Undervisning.

mirakuløst fik jeg ham trukket ind. Jeg **lagde** min jakke om ham, og så af sted hjem til mejeriet og i seng med **lungebetændelse**. Jeg tror der kom en ekstra pot ymer **eller** kærnemælk i **mælkejungen**, når jeg fremover hentede mejeriprodukter i mejeriudsalget.

(Lars ”Dyne” Larsen)

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 11

L i forlyd

larm	arm
lak	ak
lunge	unge
land	and
laks	aks
lomme	omme
låg	åg
lager	ager
lille	ilde
låse	Åse

L/G

lås	gås
lang	gang
Lasse	gasse
lave	gave
leder	geder
lut	gut
lyse	gyse

L/B

lur	bur
lag	bag
ly	by
læst	bæst
lyde	byde

L/B

løbe	købe
Lasse	kasse
lyse	kyse
lår	kår
læk	kæk
lokke	kokke
lirke	kirke

L/S

lyn	syn
lår	sår
lang	sang
laks	saks
lyde	syde
Lene	sene
læk	sæk
lanser	sanser
lukker	sukker

L/N

ly	ny
lyse	nyse
lår	når
lære	nære
led	ned
læse	næse

CI Undervisning.

CI Undervisning.

lakken	nakken
lydt	nydt

L/T

lak	tak
lyve	tyve
lap	tap
ly	Thy
låge	tåge
lag	tag
lang	tang
løs	tøs
lam	tam
lun	tun

line	Tine

L/D

lun	dun
løve	døve
lam	dam
lag	dag
luge	dug

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave A.

Lyt til følgende. Følg samtidig med i teksten.

Mir.

Mir er det russiske ord for verden og fred. Men også navnet på en bemandet russisk rumstation som blev opsendt i 1986. Mir er i første omgang bygget med det formål at undersøge påvirkninger af mennesket ved langtidsophold ude i rummet. Her tænkes især hvordan en længere tids vægtløs tilstand påvirker mennesket.

I 1990érne blev Mir ramt af flere uheld, der dog alle kunne udbedres på stedet. Men Mir er nu nedslidt og russerne mangler midler til at vedligeholde den.

Mir i rummet.

Sputnik.

Sputnik betyder på russisk ledsager. Det er også betegnelsen for den første russiske kunstige satellit der blev opsendt af Sovjetunionen den 4. oktober 1957. Den brændte op i atmosfæren tre måneder senere.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Spørgsmål til Mir og Sputnik.

1. Hvad betyder ”Mir” på russisk?
2. Hvornår bliv ”Mir” sendt op?
3. Hvilket hovedopgave har forskningen på ”Mir”?
4. I hvilken periode var der mange uheld ombord på ”Mir”?
5. Hvorfor blev ”Mir” misholdt?
6. Sputnik er et andet russisk ord, hvad betyder det?
7. Hvornår blev den opsendt?
8. Hvad skete der senere med den?

Svar til Mir og Sputnik.

1. ”Mir” betyder på russisk verden og fred.
2. ”Mir” blev opsendt 1986.
3. ”Mir” skulle i første omgang bygget med det formål at undersøge påvirkninger af mennesket ved langtidsophold ude i rummet.
4. I begyndelsen af 1990érne.
5. Den russiske stat manglede penge.
6. ”Sputnik” betyder ledsager.
7. Den blev opsendt 4. oktober 1957.
8. Tre måneder senere brændte den op i atmosfæren.

CI Undervisning.

Prøv at bruge følgende strategier hvis du ikke forstår hvad der bliver sagt.

- ✓ ***Vær venlig at gentage.***
- ✓ ***Vær venlig at gentage, langsomt og tydeligt.***
- ✓ ***Vær venlig at sige det på en anden måde.***
- ✓ ***Vær venlig at give mig et nøgleord.***
- ✓ ***Vær venlige at stave ordet.***
- ✓ ***Vær venlig at give mig en oplysning.***
- ✓ ***Vær venlig at skrive nøgleordet ned.***
- ✓ ***Taler du om……..?***

Jydematerialet

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave 12.

Lytte efter ”r” i det følgende, ikke alle lyde er markeret.

Gran *Canaria*

”Klimaet **er** vores guld”, siger man på de Kanariske øer. Syv små **turistmagneter** i Atlanterhavet ud for Afrika, der er **varme**, men ikke for meget varme, **året rundt**.

På grund af passatvinden og ”Golfstrømmen” **er** udsvingene mellem højeste og laveste temperatur kun seks-otte **grader**, og det bliver ikke (og i alt fald **uhyre**sjældent) koldere end 19-20 grader, derfor er det overmåde **fristende** midt i den **sure** vinter at flyve en lille ferietur til f.eks. Gran Canaria.

Det var **der** 3,2 mio. **turister**, der gjorde sidste år, dog var de ikke alle danske, og de tog ikke alle sammen af sted om vinteren. Men godt 30.000 danskere **tager** af sted i **januar.**

Allerede Columbus fulgte ”Golfstrømmen” og lagde til i Las Palmas på Gran Canaria undervejs mod Amerika i 1492. I første halvdel af det 18 århundrede blev øerne **frihavn** og **dermed** en af de vigtigste havne i **verden**, og da englænderne, det 19. århundredes supermagt, kontrollerede verdens handlen, satte de sig på øens kulturelle udvikling. I 1890 åbnede de ”Hotel Santa Catalina”, der ligger **der** endnu, og året efter Spaniens første

CI Undervisning.
CI Undervisning.

golfbane. Englænderne begyndte at sejle derned om vinteren på de **store** transatlantiske skibe, og da den organiserede flyturisme fortættedes i slutningerne af 1950érne, var øerne et af de første mål.

I dag **er** der officielt 150.000 senge til udlejning og vel lige så mange liggestole fordelt på de 128 strande, og det **betyder** selvfølgelig en masse mennesker.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 12.

R i forlyd

Ryde	yde
ris	is
rose	ose
rane	arne
reje	eje
røde	øde

R/P

rap	pap
rå	på
rakke	pakke
reje	pege
rode	pode

R/B

ror	bor
ry	by
rar	bar
rak	bak

R/M

rose	mose
rå	må
rod	mod
rund	mund
Ruth	mut
ridt	mit

R/H

roste	hoste
råbe	håbe

R/F

rulle	fulde
rund	fund
rod	fod
ramle	famle
rusk	fusk

R/S

riv	siv
rug	sug
rang	sang
ramle	samle
rus	sus
Ruth	sut

R/N

rar	nar
ry	ny

CI Undervisning.

CI Undervisning.

R/T

rå	tå
rør	tør
ramme	tamme
rude	tude
ry	Thy
rang	tang
russer	tudser

R/D

rug	dug
rør	dør
råb	dåb
ramme	damme
rille	dille
råd	dåd

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave A.

Lyt til følgende og følg med i teksten samtidigt.

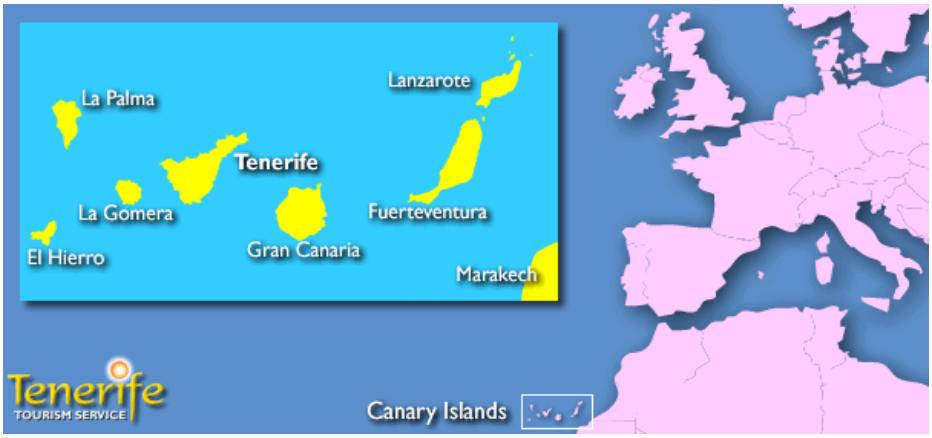

Gran Canaria - Sol og sommer hele året

Gran Canaria Sikker sol, sommertemperaturer og lune aftener er, hvad Gran Canaria kan byde på hele vinteren igennem. Gran Canaria er den mest populære, og med et areal på 1.532 km2, samtidig den tredjestørste af De Kanariske Øer og er omgivet af det lune Atlanterhav. Solen skinner 350 dage om året, grundet øens placering i Atlanterhavet ud for Afrikas kyst. På øen finder man alt lige fra ørkenlignende sandklitter, høje spændende bjergformationer, vulkankratere, frodige laurbærskove til golde sletter. Et populært rejsemål for enhver, som vil nyde kilometerlange sandstrande med klart og rent badevand. Gran Canaria kan byde på alt, hvad en solferie skal indeholde, krydret med god spansk atmosfære, venlig befolkning og masser af faciliteter. Gran Canaria er perfekt til ferien for både unge, ældre og børn i alle aldre, da man både kan opleve den særprægede natur og nyde sommer og sol.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Fakta Gran Canaria

Billeje.

Alle bør leje en bil et par dage og på egen hånd udforske Gran Canaria. Det er billigt at leje bil på Gran Canaria, og vejene er af god standard. Drikkevand Det anbefales at købe vand på flasker.

El.

Elektriciteten på Gran Canaria er 220 volt præcis lige som i Danmark. Der er ikke brug for omformer, man kan umiddelbart bare bruge stikkene som i Danmark. Dog kan der på nogle hoteller være stikkontakter med små huller, disse kan ikke benyttes til el-artikler med "store ben".

Tidsforskel.

Der er en times forskel mellem Danmark og Gran Canaria. Når klokken er 12.00 i Danmark, er klokken 11.00 på Gran Canaria.

Valuta

1 euro = ca. kr. 7,60 (april 2004). Det er muligt at veksle danske penge dernede, og det er en god ide at medbringe danske hundredkronesedler.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Indkøb

Gran Canaria er toldfrit område, og der er især gode priser på kameraer og andre elektroniske varer.

Ud og spise

Det spanske køkken er en meget positiv oplevelse til rimelige penge. Hvad enten man ønsker okse-, lamme- eller svinekød, fisk eller skaldyr, har de spanske kokke virkelig formået at udrette mirakler. På De Kanariske Øer skal man prøve de traditionelle små kartofler med mojo sovs.

En god middag for to personer med en flaske vin koster i alt ca. kr. 300,-.

CI Undervisning.

Opgave A

Spørgsmål til Gran Canaria.

1. Hvor stor er Gran Canaria.
2. Er Gran Canaria den 2. eller 3. største ø ?
3. Hvor mange solskins dage er der på øen?
4. Hvordan er naturen på øen?
5. Kan man leje bil på øen? Er det dyrt eller billigt?
6. Er det samme strømstyrke som i Danmark?
7. Er der tidsforskel på Gran Canaria og Danmark?
8. Hvilken møntenhed bruges på øerne?
9. Hvor meget er tolden på de varer man køber?
10. Er det dyrt at gå ud og spise?
11. Hvad hedder den specielle sovs der serveres til kartofler på øen?
12. Kan man drikke vand fra hanen?
13. Hvilke andre berømte øer ligger i området?
14. Hvilket land ejer øerne?

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave A.

Svar til Gran Canaria.

1. Gran Canaria har et areal på 1532 m2.
2. Gran Canaria er den 3. største ø i området.
3. Der er 350 solskinsdage på Gran Canaria.
4. På øen finder man alt både ørkenlignende sandklitter, høje spændende bjergformationer, vulkankratere, frodige laurbærskove og golde sletter.
5. Ja det kan man og det er billigt.
6. Man har 22o volt som i Danmark. Der kan dog være problemer med at bruge nogle stik med tre ben.
7. Der er en times forskel fra Danmark. Når klokken er 12.00 i Danmark er den 11.00 på Gran Canaria.
8. Valutaen er euro.

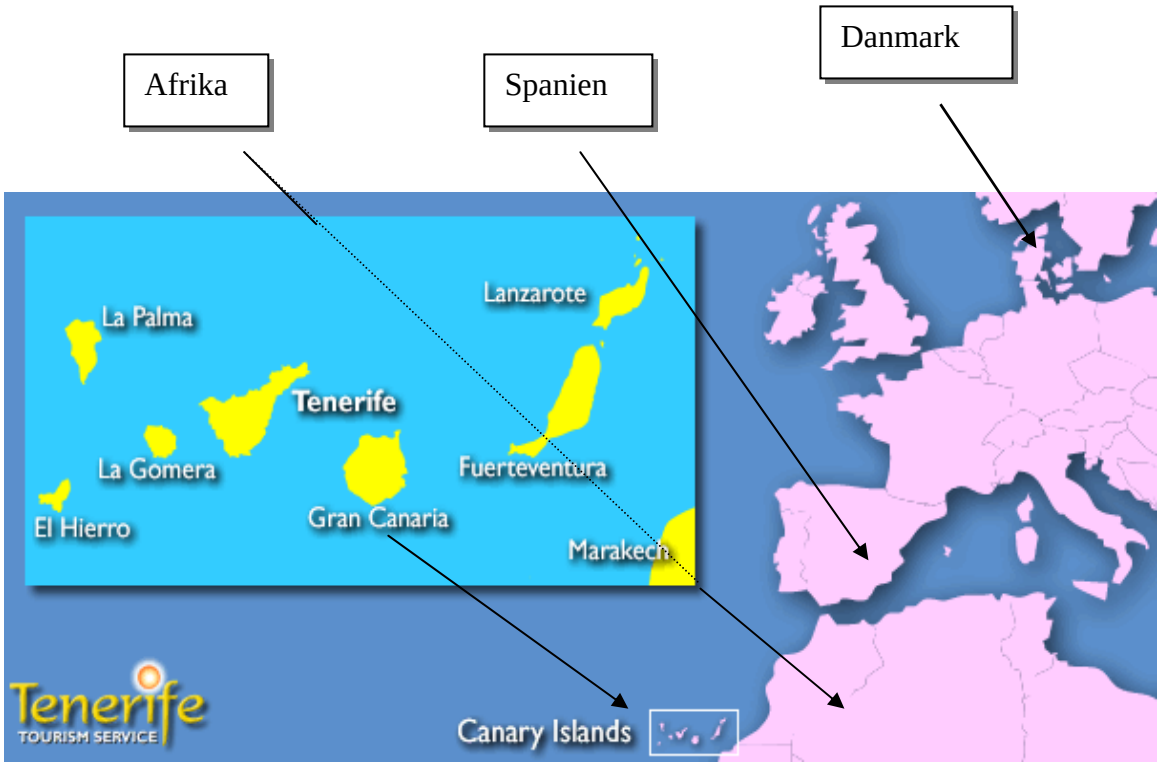
CI Undervisning.
CI Undervisning.

9. Gran Canaria er toldfrit område, og der er især gode priser på kameraer og andre elektroniske varer.

10. Nej, det er forholdsvis billigt at gå ud og spise. Man kommer langt for 300 kr.

11. Det er de traditionelle små kartofler med ”mojo” sovs.
12. Nej det anbefales at man køber drikkevand på flasker. Da vandet kan være forurenet.

13. Af andre øer kan nævnes Tenerife, Lanzarote og La Palma.
14. Øerne ejes af Spanien.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave 13.

Lyt efter ”h”.

Amled.

I Jylland var der en konge, som blev myrdet af sin broder. Det var sket med list og lumskhed, og folk viste ikke, hvem den skyldige var, så morderen blev valgt til konge og giftede sig med sin broderes enke. Den myrdede konges søn Amled **havde** mistanke om, hvordan **hans** fader var død, men **han** vidste, at hvis den nye konge anede noget om den mistanke, så blev **han** også dræbt. Derfor lod han, som han var fra sin forstand. Han lod sit **hår hænge** uredt og rev sit tøj i laser, og han sad dagen lang i askebunken ved det store bål i salen. En bunke grønne kæppe havde han **hentet** i skoven, dem stak han ind i ilden og gjorde dem varme, så de kunne bøjes; han skrabede dem med sin

CI Undervisning.
CI Undervisning.

kniv og gjorde dem spise og glatte. Mændene spurgte, hvad han sad og lavede, og **han** sagde, at det var spyd, som han skulle bruge dem til at **hævne** sin faders død. Det lo de af, men kongen lo ikke, da han **hørte** om det; han var ikke sikker på at der var noget i vejen med Amleds forstand.

En dag sagde kongen, at de unge mænd skulle tage Amled med på en ride tur for at se, hvordan **han** var, når han kom bort fra kongsgården. Der blev trukket en ridehest op foran døren, og Amled satte sig bagvendt op den, så han kom til at holde **hesten** i **halen**. Den løb af med **ham**, og de andre red uden om og gjorde løjer. I skoven så de en ulv: De spurgte Amled, hvad han synes om den **hest**, og han sagde, at af den slags var der ikke mange i hans farbroders **hær**.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

H i forlyd

høre	øre
hase	ase
hose	ose
Hanne	Anne
hiver	iver
hære	ære
hinde	inde
hår	år

H/S

hæk	sæk
hår	sår
have	save
hær	sær
hang	sang
Hanne	sande
hændte	sendte
herlig	særlig
holde	solde

H/T

hang	tang
haler	taler
huden	tuden
hæve	tæve
hår	tår
hær	tæer
hold	told

H/N

hat	nat
hor	nord
hede	nede
hage	nage
hagle	navle
heste	næste

H/D

hæk	dæk
håb	dåb
hale	dale
hage	dage
ham	dam
Hanne	danne
hugger	dukker

CI Undervisning.

Opgave A.

De danske borge.

Der er fundet tre vikingeborge i Danmark. Trelleborg, Fyrkat og Aggersborg.

Trelleborg ligger vest for Slagelse. anlagt på et næs mellem Tude å og Vårby å. Hovedborgen er befæstet med en 17 m bred ringvold. to gader deler borgen i fire dele, hver med fire huse omkring en gård. Borgen opførelse er dateret til omkring år 980.

Fyrkat ligger sydvest for Hobro. anlagt efter et strengt geometrisk mønster på en landtange. Borgpladsen har også været inddelt i fire afsnit.

Aggersborg ligger ved Limfjorden nord for Løgstør. Anlægget er omgivet af en ringvold. Aggersborg er større end de tilsvarende anlæg Fyrkat og Trelleborg.

Fundet og udgravningen af vikingeborge blev skelsættende for vores forståelse af den tid. Frem tonede et samfund med en organisation, der var i stand til at udføre store anlæg med matematisk nøjagtighed.

CI Undervisning.
CI Undervisning.

Opgave B.

Spørgsmål til "De danske borge".

1. Hvad hedder de tre berømte vikingeborge i Danmark.
2. Trelleborg ligger ved en større sjællandsk by hvilken?
3. Hvor bred er Trelleborg ringvold?
4. Hvornår har man dateret Trelleborg til?
5. Fyrkat ligger ved hvilken jysk by?
6. Er Fyrkat opbygget med fire dele ligesom Trelleborg?
7. Aggersborg ligger ned til hvilken dansk fjord?
8. Er anlægget ved Aggersborg på samme størrelse som Fyrkat og Trelleborg.

CI Undervisning.

Opgave B.

Svar til ” De danske borge”.

1. De tre berømte vikingeborge i Danmark er Trelleborg, Aggersborg og Fyrkat.
2. Trelleborg ligger i nærheden af Slagelse.
3. Ringvolden omkring Trelleborg måler 17 meter.
4. Trelleborg er dateret til år 980.
5. Fyrkat ligger lige syd for Hobro.
6. Fyrkat er opbygget med fire dele ligesom Trelleborg og Aggersborg.
7. Aggersborg ligger ned til Limfjorden.
8. Nej, anlægget ved Aggersborg er større end både Fyrkat og
9. Trelleborg.

CI Undervisning.

Opgave 14.

Amled forsat…….

Skjaldene plejede at sige om de konger, der vandt mange sejre, at de tit havde givet ulvene føde, eller at mange ulve fulgte dem, så meningen var, at den nye konge ikke var så meget værd i kamp. Ved stranden fandt de en styreåre til et skib. De spurgte, om det ikke var en stor kniv, og Amled svarede, jo det var også en stor skinke den havde skåret i. De kom ind mellem de hvide klitter, og de sagde, at det var meget mel. Det er også en stor kværn, der maler det, sagde Amled.
Kongen var ikke blevet klog på, om Amled var tosset eller ej; så han fik moderen til at tale med ham. Da han ikke var sikker på, at dronningen ville sige sandheden om sin søn, lod han en mand liste ind i hendes værelse og gemme sig på bunden af sengen. Amled viste, at han skulle være på sin post, han kom hoppende ind i stuen og galede som en hane. Så baskede han med armene, og med et fløj han op i sengen. Han kunne mærke at der lå en

CI Undervisning.
CI Undervisning.

mand under dynerne, og så trak han sit sværd og stak det igennem ham. Dronningen skreg op, men Amled sagde, at hun skulle tie, og da han nu vidste, at ingen lurede, talte han alvorligt til moderen, og sagde at hans forstand ikke fejlede noget. Men den mand, hun var gift med, havde myrdet hans far og ville myrde ham også, hvis hun røbede, at han viste, hvordan hans fader var død. Hun sagde til kongen, at Amled havde været helt tosset, og lureren kom ikke for at fortælle noget. Amled havde slæbt liget bort og smidt det bag husene, hvor svinene gik. Da han blev borte, blev der spurgt efter ham alle vegne. For sjov var der en der spurgte Amled, om han ikke havde set ham. Jo, han så, at han faldt ned af bagtrappen til svinene, og så havde de vel ædt ham. Da de havde leet længe af det dumme svar, var der en der så efter, og så fandt de liget.

Jydematerialet Opgave 14

CI Undervisning.

Opgave A.

Lyt og følg med i teksten.

Vikingeborgene (år 980)

Vikingeborgene er et af de klareste tegn på at kongemagten må have haft stor magt i vikingetiden. Det ville ikke være muligt for en lokal stormand at bygge så store anlæg alene. Når borgene så samtidig ligger jævnt fordelt over hele landet, udelukker det at det er lokale kræfter som har bygget dem. Det kan kun være Danmarks konge, som stod bag.

At kongen har bygget så store forsvarsanlæg, viser også at han havde store militære styrker, og at folk i Danmark stod bag ham. Det har krævet så store ressourcer, både i træ og mandskab, at det kun kunne lade sig gøre, fordi kongen havde god kontrol med folk.

Bygherren.
Manden som stod bag borgene må, som allerede nævnt, være Danmarks konge. Da borgene er blevet dateret dendrokronologisk til år 980-981, må det være Harald Blåtand, som har bygget dem. Det ser ud til, at han byggede dem som forsvar mod en fjende sydpå. I år 976 var Hedeby blevet erobret af tyskerne, noget som var meget uheldigt, da kongen derved mistede store skatteindtægter, foruden et prestigetab.

CI Undervisning.

Byggerierne af vikingeborgene må derfor ses som en advarsel vendt mod tyskerne, for at lade dem forstå, at Danmark godt kunne forsvare sig. Samtidig med opførelsen af vikingeborgene blev der iværksat en lang række andre byggerier af forsvarsanlæg, f.eks. er vejbroen over Ravning Enge, en 800 meter lang bro over Vejle ådal, der er blevet dateret til år 980 ved dendrokronologiske undersøgelser. Måske er Kovirke også bygget i denne forbindelse, da man ved en kulstof-14-datering har dateret den til omkring år 980.

Borgenes opbygning

De fire vikingeborge, Trelleborg ved Slagelse, Aggersborg ved Limfjorden, Fyrkat ved Hobro og borgen på Nonnebakken i Odense er alle bygget efter sammen skabelon. De er perfekte cirkler, og ikke bare cirkelformede. Den store matematiske præcision kan tages som et udtryk for den store disciplin, som må have hersket på borgene. Det, at man ikke har fundet særlig mange genstande, tyder også på at der har hersket stor disciplin blandt tropperne, men kan også tolkes som et tegn på, at borgene ikke holdt i ret mange år.

Borgene var delt op i fire lige store dele af to veje, som gik vinkelret på hinanden igennem borgenes centre. I de tre mindste borge, Fyrkat, Nonnebakken og Trelleborg, var der i hver fjerdedel af borgen bygget fire langhuse. I den største borg, Aggersborg, var der bygget 12 langhuse i hver fjerdedel. Alle langhusene var orienteret nord/syd eller øst/vest, ligesom gaderne igennem centrene af borgene. Ved Trelleborg ligger der yderligere 15 langhuse uden for ringvolden, alle orienteret mod centrum af borgen. Borgenes volde har være beklædt med træ, og øverst har der givetvis været et brystværn til beskyttelse. Gaderne gik fra centrum af borgen ud mod hvert sit verdenshjørne, og var ført igennem volden som tunneller. På den måde har man haft en ubrudt vold hele vejen rundt, og man har undgået, at portene blev et svagt punkt i forsvaret. Det ville de have været, hvis man ikke havde ført volden hen over portene.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave B.

Spørgsmål til Vikingeborgene.

1. Hvem mener man der byggede vikingeborgene?
2. Hvem var fjenden på den tid?
3. Hvilket år blev Hedeby erobret af fjenden?
4. Ud over de tre vikingeborge ved Hobro, Aggersund og Slagelse var der en mere. Hvor lå den og hvad hed den?
5. Hvordan var borgene bygget op?
6. Hvor mange huse var der i hver fjerdedel ?
7. Ved Aggersborg var der ikke fire langhuse i hver del, men hvor mange?
8. Hvad var volde beklædt med?
9. Hvad var der på toppen af volden?
10. Hvordan undgik man at de fire porte blev det svage sted?

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave B.

Svar til Vikingeborgene.

1. Man mener at kunne daterer borgenes byggeherre til at være Harald Blåtand. Da borgene er blevet dateret til at skulle være bygget i årene 980-981.
2. Det var tyskerne der bland andet havde erobret Hedeby.
3. Hedeby blev erobret i året 976.
4. Borgen lå på Nonnebakken i Odense er bygget efter sammen skabelon som de andre borge.
5. Borgene var bygget som en cirkel. Den var delt op i fire lige store dele af to veje, som gik vinkelret på hinanden igennem borgenes centrum.
6. I de tre mindste borge, Fyrkat, Nonnebakken og Trelleborg, var der i hver fjerdedel af borgen bygget fire langhuse.
7. Ved Aggersborg var der 12 langhuse i hver kvarte.
8. Voldene var beklædt med træ.
9. På toppen af volden var der sandsynligvis et brystværn.
10. Vejen var ført igennem volden som tunneller. På den måde har man haft en ubrudt vold hele vejen rundt, og man har undgået, at portene blev et svagt punkt i forsvaret.

CI Undervisning.

Tæt ved Aggersund på nord siden af Limfjorden ligger ringborgen Aggersborg. Af Danmarks kendte vikinge- eller ringborge er Aggersborg den største. Den indre borgdiameter er 240 meter og selve volden er trekvart kilometer lang.

CI Undervisning.

CI Undervisning.

Opgave 15.

Amled ….fortsat……

Kongen var stadig ræd, og så ville han have Amled på rejse. Han skulle sendes til England, den engelske konge var bange for den danske konges magt og vilde gøre alt, hvad han fik bud om. Amled fik to mænd med på rejsen, og de fik et brev, som de dengang blev lavet, to trætavler, som der var skåret runer i. På vej derover, medens de to mænd sov, fik Amled listet brevet fra dem, løste snoren op og læste, at når han kom til England, skulle han straks hænges. Han skrabede runerne ud og skar nogle nye, så der stod, at de to mænd skulle hænges. Og han Amled skulle giftes med konges datter. Da de kom derover, gav de to mænd brevet til den engelske konge, og de blev straks hængt. Amled lod som om han blev vred over sine venners død, og kongen gav ham meget guld i mandebod. Han blev også gift med kongedatteren, men da der var gået det meste af et år rejste han tilbage til Danmark.

En dag havde kongen klædt sig i sørgedragt og fortalt sine mænd, at hans kære brodersøn Amled var død i England. Nu

CI Undervisning.

skulle der holdes gravøl efter ham, og netop på den dag, da skete det at Amled kom til konges gård. Det guld, han havde fået i mandebod for sine to mænd, havde han støbt til to runde stokke, som han havde gemt i to hule tjørnekæppe. Med dem i hånden kom han ind i salen, hvis vægge var behængt med sorte tæpper, og hvor mændene sad og tømte horn til hans minde. De blev lidt sært til mode ved at se den døde mand ved sit eget gravøl, men da de forstod, at han var levende, spurgte de efter hans rejsefæller. ” Her er den ene”, sagde han og holdt den ene kæp frem,” og her er den anden”. Så lo de alle og sagde til hinanden, at han da var tosset endnu."

Så tog han plads blandt skænkene, øste i hornene og drak for. Han havde spændt sværdbæltet om sig, for at korte sin kjortel op, og nu gik han og trak sværdet ud og følte på dets æg; men da han havde skåret sig til blods i fingrene, var der en af gæsterne, som slog et søm igennem skeden, så sværdet ikke kunne drages. Efterhånden fik han dem alle drukne, de lænede sig tilbage og sov ind. Nu var tiden kommet til hans hævn. Han tog de krumme trækroge frem af sin kjortels folder, og skar tæpperne ned fra væggen, så at de faldt ud over de sovende huskarle, og fæstede dem med krogene, så at ingen som var derinde, kunne rive sig løs. Så satte han ild på hallen. Dernæst gik han til den stue, hvor kongen sov, tog det sværd, der hang over hans seng, og hængte sit eget på dets plads. Han vækkede sin farbror, og råbte at hans

CI Undervisning.
CI Undervisning.

huskarle brændte inde, Amled var kommet med sine trækroge for at hævne sin fars død. Kongen sprang op og greb efter sværdet; men inden han kunne drage det, havde Amled gennemboret ham. Kongsgården brændte helt ned, og da folk i mængde samledes ved tomten, stævnede Amled dem tinge. Han talte til dem om hvorledes kong Fenge havde dræbt sin bror, kong Ørvendel, og hvorledes han selv kun ved list havde reddet sit liv, og nu endelig havde hævnet sin fars død.

Da råbte de alle, at han skulle være deres konge

Jydematerialet Opgave 15

CI Undervisning.

Opgave A.

Lyt og følg med i teksten.

Vikingernes skibe.

Vikingerne byggede mange forskellige slags skibe. De byggede fiskerbåde, krigsskibe, handels- og fragtskibe, men generelt siger man, at de kun byggede 2 forskellige slags, nemlig handelsskibene og krigsskibene. Handelsskibene var bygget brede over midten (naturligvis så de kunne laste mere), og de stak sommetider meget dybt, så de i modsætning til krigsskibene, ikke kunne glide op på selve stranden. De 3 bedst kendte typer af handelsskibe var "Knarren", "Bussen" og "Byrdingen". De gik altid for årer, men man brugte som regel også sejl. Den måde skibene var bygget på, gjorde dem rummelige og "pålidelige" i dårligt vejr.

Krigsskibene var bygget en del anderledes, end de skibe man brugte til handel og fragt. De var nemlig flade under bunden, og havde derfor utrolig nemt ved at glide lige så lydløst op på stranden, og derved kunne de overraske fjenden. Samtidig var de lange og smalle, der skulle jo kunne sidde en masse mænd som kunne ro skuden. Dog brugtes der også sejl til disse skibe på togt. Til de bedst kendte krigsskibe hørte "Snekken", "Barden" og "Skeiden".

Grunden til at man både brugte årer og sejl, var at man altid førhen brugte årer, og det var først med vikingetiden at sejlføringen kom til Norden. Som nævnt havde al sejlads før foregået for årer, og man smed ikke bare sådan 1000 års erfaring og tradition væk. Man kombinerede årer og sejl, og fik derved udviklet skibe der var ideelle til vikingernes formål.

Sejlene var sandsynligvis en sammensætning af vadmel, tovværk, bast eller hvalros hud der var meget solidt. Og så var masten og selve båden selvfølgelig af træ. Man byggede af mange forskellige slags træ, alt efter hvad der kunne vokse og gro i omegnen. Dog var egetræ det mest foretrukne. Det tog lang tid at finde træ til sådan et skib, og det tog lang

CI Undervisning.

tid at fremstille et sådant skib. Dengang kendte man ikke til saven, men øksen forstod de at bruge. Alligevel skulle der meget tømmer til, da der var meget spil.

Bemandingen kunne varierer helt fra 12-15 til 35 "sesser", det vil sige mænd. Altså var der fra 24 til 70 årer.

Når vinteren var forbi, blev der bragt et sejrsoffer, for at bede om held ved sommerens togter. I april gav mændene sig til at reparere deres værdifulde både, så de kunne blive klar til udfordringer og sejre. De elskede deres skibe, og pyntede dem ofte med dragehoveder og smukke udskæringer. de gav dem også navne som Vindens Ravn og Havets Okse.

Lav selv spørgsmål med svar til teksten.

BILAG A:

Skelneøvelser med konsonanter og vokaler

Vi har valgt konsonantrækkefølge efter Geoff Plant´s model.

Præsentation af konsonanter/vokaler i følgende rækkefølge.

S	opgave 1.	J	opgave 7
N	opgave 2.	G	opgave 8
		K	opgave 8
T	opgave 3.		
		-NG I udlyd	opgave 9
D	opgave 4.		
		V	opgave 10
A kort og lang	opgave 5.	F	opgave 10
I kort og lang			
		L	opgave 11
P/M	opgave 6.	R	opgave 12
		H	opgave 13
B	opgave 7.		

Vi har ikke medtaget alle konsonant og vokalkombinationer. For supplerende materiale henvises til Inge Post.

Øvelserne kan anvendes i ABX modellen, eksempelvis:

A	B	X
sand	and	sand

Øvelserne kan også anvendes som skelneøvelser uden ABX formen, eksempelvis læses ord lodret fra kolonne som eleven skal gentage.

BILAG B:

Speechtracking som "Testmateriale".

Vejledning til Speechtrackingmaterialet "Svinedrengen" og "Tommelise,"

*Følgende er vejledning hvis det skal bruges som **testmateriale** = antal ord der kan opfanges og gengives på 1 minut.*

Kan bruges som traditionel Speechtracking materiale/ testmateriale.(antal ord i alt er angivet til højre).

Anbefalet tidsrum er 5 minutter.
Hvis del 1 ikke er tilstrækkelig til 5 minutter fortsætter man bare med del 2 o.s.v. o.s.v.

Gennemsnitlig antal ord der opfanges og gengives *korrekt* er scoren pr. minut.

Scoren giver et fingerpeg om hvordan alm. konversation forløber.

Ifølge G. Plant skønnes et normalthørende menneske at kunne opfange og gengive 100 – 110 ord pr. minut.

G.Plant har opstillet et skema for hvad scoren betyder for almindelig konversation:

score pr.minut < 10 ord pr. minut. = ekstrem vanskelig konversation.
score pr. minut< 20 ord pr. minut. = meget vanskelig konversation.
score pr. minut< 30 ord pr. minut = en del vanskeligheder.
score pr. minut< 40 ord pr. minut = vanskeligheder.
score pr. minut< 50 ord pr. minut = ikke mange vanskeligheder.
score pr. minut< 60 ord pr. minut = meget få vanskeligheder.
score pr. minut> 60 ord pr. minut = så godt som ingen vanskeligheder.

Speechtracking foretages som udgangspunkt AV(auditivt og visuelt= med mundaflæsning).

Er scoren på 50 eller derover kan speechtracking også tages kun A.(Auditivt)

Er scoren på 50 eller derover kan den også foretages i støj.

BILAG C:

Speechtracking som ”Træningsmateriale”.

Vejledning til Speechtrackingmaterialet ” Svinedrengen” og Tommelise”

Følgende er vejledning hvis det skal bruges ***som træningsmateriale.***

Her er tiden (minutter) uden betydning!

Materialet er delt op i 22 dele, hver del indeholder 200 ord.
Det er bevidst at der er både korte og lange sætninger.
Sådan er alm. konversation også!

Antal ord pr. linje er talt op (tallene til venstre).Bruges i forbindelse med scorearket.
Øverste tal på scorearket viser antal ord pr. linje, under tallet skrives hvor mange ord der blev gengivet *korrekt* , under træningsøvelsen.
Når 1 del er taget færdig, tælles antal rigtig gengivne ord op og divideres med 2, dette giver resultatet af rigtige i %.

Der er 22 dele, da materialet anvendt på denne måde er tænkt som et træningsmateriale i modsætning til, når materialet anvendes som testmateriale.
Som træningsmateriale har det den styrke, at det er en ” hel historie”.
(som træningsmateriale er tallene til højre uden betydning!)

Træningen med materialet kan præsenteres: A eller AV, i ro eller i støj alt efter præstationsevne!
Dette markeres på scorearket.

Bilag D. **Svinedrengen:**

Del 1:

6	Der var engang en fattig prins	6
4	han havde et kongerige	10
4	der var ganske lille	14
10	men det var stort nok til at giftes sig på,	24
6	og gifte sig det ville han.	30
10	Nu var det jo godt nok noget frisk af ham	40
7	at han turde sige til kejserens datter:	47
4	”Vil du have mig?”	51
5	Men det turde han godt,	56
8	for hans navn var vidt og bredt berømt,	64
4	der var hundrede prinsesser,	68
6	som ville have sagt ja, tak	74
5	men hun gjorde nu ikke.	79
4	Nu skal I høre:	83
7	På prinsens fars grav voksede et rosentræ	90
5	oh, sådan et dejligt rosentræ	95
7	det bar kun blomst hvert 5.år	102
6	og det var kun 1 blomst	108
9	men det var en rose, der duftede så sødt,	117
5	at man glemte alle sorger,	122
5	når man duftede til den.	127
5	Han havde også en nattergal,	132
5	den sang de dejligste melodier.	137
5	Den rose og den nattergal	142
3	skulle prinsessen have,	145
6	derfor blev de sendt til hende.	151
8	Da hun så pakkerne, klappede hun i hænderne	159
8	”Bare det er en lille missekat” sagde hun	167
7	Men så kom den dejlige rose frem,	174
7	” Hvor er den nydelig lavet,” sagde hofdamerne	181
10	”den er mere end nydelig, den er pæn” sagde kejseren.	191
9	Men prinsessen sagde:” fy, den er ægte, ikke kunstig.”	200

Del 2:

7	”Fy,” sagde alle hoffolkene,” den er ægte.”	7
11	”Lad os nu se, hvad der er i den anden pakke,”	18
5	skyndte kejseren sig at sige.	23
8	Så kom nattergalen frem, den sang så dejligt	31
7	og alle hoffolkene sagde: ”åh, hvor dejligt”	38
8	”ja”, sukkede kejseren og græd som et barn.	46
8	”Den er da vel ikke ægte?” sagde prinsessen	54
9	”jo, det er en ægte fugl,” sagde de andre.	63
8	”ja, så lad den bare flyve,” sagde prinsessen	71
9	og hun ville på slet ikke tage imod prinsen.	80
9	Men prinsen lod sig ikke slå ud af det,	89
9	han smurte sig i ansigtet med brunt og sort	98
5	trykkede kasketten ned om hovedet	103
5	og bankede på til slottet.	108
8	”Goddag, Kejser, kunne jeg komme i tjeneste her?”	116
3	”Ja,” sagde kejseren,”	119
7	”jeg mangler en, der kan passe svinene,	126
5	dem har jeg mange af.”	131
5	Og så blev prinsen ansat	136
3	som kejserlig svinedreng.	139
8	Han fik et lille værelse nede ved svinestien	147
6	og her skulle han så blive. .	153
6	Hele dagen sad han og arbejdede	159
5	og da det blev aften	164
7	havde han lavet en dejlig lille gryde.	171
7	Rundt om på gryden var der bjælder,	178
7	de ringede så dejligt når gryden kogte	185
6	og de spillede den gamle melodi:	191
4	”Ach, du lieber Augustin,	195
5	alles ist væk , væk, væk.”	200

Del 3:

5	Det mest mærkelige var dog	5
10	at når man holdt fingeren ind i dampen fra gryden	15
5	så kunne man straks lugte,	20
5	hvilken mad der blev lavet	25
7	i hver skorsten, der var i byen,	32
10	ja, det var godt nok noget andet end en rose!	42
7	Nu kom prinsessen gående med sine hofdamer	49
8	og da hun hørte melodien, blev hun stående	57
5	og så meget tilfreds ud,	62
6	for den melodi kunne hun spille,	68
8	men hun spillede den kun med 1 finger.	76
8	”Det er jo den jeg kan!” sagde hun	84
7	”så må det være en dannet svinedreng !”	91
6	”Hør, gå hen og spørg ham	97
4	hvad det instrument koster!”	101
9	Så måtte en af hofdamerne løbe hen til svinedrengen	110
6	men hun tog først træsko på.	116
9	”Hvad vil du have for den gryde?” sagde hofdamen	125
9	”Jeg vil have 10 kys af prinsessen, ”svarede svinedrengen	134
5	”Gud bevar` os,” sagde hofdamen.	139
7	” Det kan ikke være mindre!” sagde svinedrengen.	146
7	”Nå, hvad siger han så?” spurgte prinsessen.	153
7	”Det kan jeg ikke sige”, sagde hofdamen,	160
7	”så kan du hviske det,” sagde prinsessen.	167
4	og så hviskede hofdamen.	171
8	”Han er jo uartig!” sagde prinsessen og gik.	179
6	Men da hun havde gået lidt	185
6	klang alle bjælderne igen så dejligt	191
4	”Ach du lieber Augustin,	195
5	alles ist væk, væk, væk.	200

Del 4:

5	”Hør”, sagde prinsessen, ”spørg ham	5
9	om han vil have 10 kys af mine hofdamer!”	14
8	”Nej tak,” sagde svinedrengen, ”10 kys af prinsessen	22
4	eller jeg beholder gryden!”	26
11	”Så må I stå for, så ingen ser det,” sagde prinsessen	37
4	Hofdamerne stillede sig op,	41
8	svinedrengen fik 10 kys og hun fik gryden.	49
5	Nej, hvor prinsessen morede sig	54
7	hele natten og hele dagen kogte gryden	61
7	og hun vidste, hvad der blev kogt	68
5	både hos kammerherren og skomageren.	73
6	Hofdamerne dansede og klappede i hænderne.	79
9	”Vi ved, hvem der skal have sødsuppe og pandekager,	88
9	vi ved hvem der skal have grød og karbonade!”	97
4	”Hvor er det interessant!”	101
9	Svinedrengen lod ikke dagen gå, uden at bestille noget.	110
4	Han lavede en skralde	114
9	der spillede alle de valse, og polkaer man kendte.	123
11	”Men det er jo dejligt,” sagde prinsessen, da hun gik forbi	134
8	”Gå hen og spørg, hvad det instrument koster.	142
4	Men jeg kysser ikke!”	146
9	”Han vil have 100 kys af prinsessen,” sagde hofdamen	155
7	”Jeg tror han er gal,” sagde prinsessen	162
4	og så gik hun.	166
9	Men da hun havde gået lidt, blev hun stående.	175
9	”Sig han kan få 10 kys ligesom i går,	184
9	resten kan han så bagefter få hos mine hofdamer!”	193
7	”Åh, vi vil så nødig” sagde hofdamerne.	200

Del 5:

5	”Sikken noget sludder,” sagde prinsessen	5
8	”når jeg kan kysse ham, kan I også.”	13
7	En af hofdamerne gik igen til svinedrengen	20
10	”100 kys af prinsessen, eller hver beholder sit” sagde han	30
10	”Stå for,” sagde prinsessen og så fik han sine kys.	40
6	”Hvorfor er der så mange mennesker	46
3	dernede ved svinedrengen,”	49
6	sagde kejseren, der stod på altanen.	55
8	Han gned sine øjne og satte brillerne på.	63
7	”Det er hofdamerne der er på spil,	70
3	jeg må derned!”	73
5	Nej, hvor han skyndte sig.	78
10	Da han kom ned i gården, gik han ganske stille,	88
7	hofdamerne havde travlt med at tælle kyssene	95
7	og mærkede slet ikke at kejseren kom.	102
7	Kejseren stillede sig på tæer bag hofdamerne.	109
11	”Hvad for noget!” sagde han, da han så de kyssede hinanden,	120
8	Lige da svinedrengen fik sit kys nummer 86	128
7	råbte kejseren: ”Ud”, for han var vred	135
5	og både prinsessen og svinedrengen	140
5	blev sat uden for kejserriget.	145
6	Der stod hun nu og græd.	151
3	Svinedrengen skældte ud.	154
3	”Ak,” sagde prinsessen	157
7	”Havde jeg bare taget den dejlige prins.”	164
9	”Det er mig,” sagde prinsen, men jeg foragter dig	173
9	du ville ikke have en ægte rose og nattergal	182
8	og du ville ikke have en ægte prins	190
7	Nu kan du have det så godt!”	197
3	Så gik han!	200

Tommelise:

Del 6:

5	Der var engang en kone	5
9	som gerne ville have sig et lille bitte barn.	14
5	Men hun vidste slet ikke,	19
6	hvor hun skulle få det fra.	25
8	Hun gik derfor hen til en gammel heks	33
4	og sagde til hende:	37
8	”Jeg vil så gerne have et lille barn	45
11	kan du ikke sige mig, hvor jeg skal få det fra?”	56
10	”Jo, det skal vi nok finde ud af,” sagde heksen	66
5	”Her har du et bygkorn,	71
9	det er ikke den slags, der gror på marken,	80
10	læg det i en urtepotte, så skal du bare se.”	90
6	”Tak skal du have,” sagde konen,	96
8	gav heksen 12 skilling og gik hjem igen.	104
6	Hun plantede bygkornet i en urtepotte	110
9	og straks voksede der en dejlig, stor blomst op	119
5	den lignede næsten en tulipan,	124
5	men bladene lukkede sig sammen	129
5	som om den var i knop	134
7	”Det er en nydelig blomst,” sagde konen	141
8	og kyssede de smukke røde og gule blade.	149
11	Idet hun kyssede blomsten gav den et knald og åbnede sig.	160
5	Det var virkelig en tulipan,	165
9	men inde midt i blomsten, på den grønne stol	174
6	sad der en lille bitte pige.	180
8	Hun var så lille og nydelig og sød	188
7	og hun var kun en tomme lang.	195
5	Derfor blev hun kaldt Tommelise	200

Del 7:

6	Hun fik en valnøddeskal til vugge	6
6	hun fik blå violblade til madras	12
7	og hun fik et rosenblad til dyne.	19
5	Der sov hun om natten,	24
7	men om dagen legede hun på bordet.	31
6	Her havde konen stillet en tallerken	37
5	i tallerkenen flød et tulipanblad	42
5	på dette måtte Tommelise sidde	47
11	hun sejlede fra den ene side af tallerkenen til den anden.	58
8	Hun havde 2 hvide hestehår at ro med.	66
5	Det så så dejligt ud.	71
6	Tommelise kunne også synge så dejligt.	77
9	En nat, da hun sov i sin smukke seng	86
7	hoppede en hæslig skrubtudse ind af vinduet,	93
5	der var en rude itu.	98
8	Skrubtudsen var så grim og stor og våd	106
10	og den hoppede lige ned på bordet, hvor Tommelise sov.	116
8	”Det var en dejlig kone til min søn!”	124
7	sagde skrubtudsen og tog fat i valnøddeskallen	131
5	hvor Tommelise lå og sov	136
10	og hoppede bort med hende, gennem ruden ned i haven.	146
5	Skrubtudsen boede nede ved åen	151
4	sammen med sin søn.	155
9	Han var så grim og fæl, lignede sin mor.	164
7	”koax, koax” var alt han kunne sige,	171
8	da han så den dejlige pige i valnøddeskallen.	179
8	”Snak ikke så højt, for ellers vågner hun!”	187
4	sagde den gamle skrubtudse.	191
9	”Hun kan nemt nå at løbe fra os endnu.”	200

Del 8:

7	”Vi vil sætte hende ud i åen	7
6	på et af de brede åkandeblade,	13
8	det vil være som en ø for hende	21
7	fordi hun er så lille og let.	28
6	Der kan hun ikke løbe bort,	34
9	mens vi gør stadsstuen i stand nede under mudderet	43
7	der skal I så bo og bygge.”	50
9	Ude i åen voksede der mange åkander med blade	59
9	der så ud som om de flød på vandet.	68
10	Det blad der var længst ude var også det største.	78
6	Der svømmede den gamle skrubtudse ud	84
5	og satte valnøddeskallen med Tommelise.	89
6	Ganske tidligt om morgenen vågnede Tommelise.	95
7	Men da hun så, hvor hun var,	102
5	begyndte hun bitterligt at græde,	107
11	for der var vand på alle sider af det grønne blad,	118
7	hun kunne slet ikke komme i land.	125
7	Den gamle skrubtudse sad nede i mudderet	132
8	hun pyntede op med siv og gule blomster,	140
9	der skulle være rigtig fint til den nye svigerdatter.	149
5	Skrubtudsen og hendes stygge søn	154
7	svømmede ud til bladet, hvor Tommelise stod,	161
6	de ville hente hendes pæne seng,	167
6	den skulle sættes op i brudekammeret	173
5	før hun selv kom der.	178
9	Den gamle skrubtudse nejede dybt for hende i vandet:	187
7	”Her skal du se min kære søn,	194
6	han skal nu være din mand.”	200

Del 9:

9	”koax, koax, koax,” var alt hvad sønnen kunne sige.	9
7	Så tog de den nydelige lille seng	16
5	og svømmede bort med den.	21
6	Tommelise sad ganske alene og græd	27
4	på det grønne blad.	31
8	Hun ville ikke bo hos den fæle skrubtudse	39
7	eller have hendes hæslige søn til mand.	46
8	De små fisk, der svømmede nede i vandet,	54
8	havde set skrubtudsen og hørt, hvad hun sagde,	62
10	de stak hovederne op for at se den lille pige.	72
5	De syntes hun var nydelig	77
6	og det gjorde dem så ondt,	83
8	at hun skulle ned til den stygge skrubtudse.	91
5	Nej, det skulle aldrig ske!	96
11	De små fisk samledes nede i vandet om den grønne stilk	107
6	der holdt åkandebladet hun stod på.	113
6	De gnavede stilken over med tænderne,	119
8	og så flød bladet stille ned ad åen,	127
6	bort med Tommelise, langt, langt bort,	133
5	hvor skrubtudsen ikke kunne komme.	138
5	Tommelise sejlede forbi mange steder	143
6	hun sejlede længere og længere bort,	149
4	således rejste Tommelise udenlands.	153
4	En dejlig hvid sommerfugl	157
8	blev ved med at flyve rundt omkring hende.	165
10	Den satte sig til sidst ned på bladet hos hende.	175
5	Hun kunne godt lide sommerfuglen,	180
6	og hun var så glad for,	186
7	at skrubtudsen nu ikke kunne nå hende.	193
7	Solen skinnede på vandet, der lignede guld.	200

Del 10:

4	Tommelise tog sit bælte,	4
6	bandt den ene ende om sommerfuglen,	10
8	den anden ende satte hun fast i bladet.	18
8	Og så gled hun meget hurtigere af sted.	26
8	I det samme kom en stor oldenborre flyvende	34
5	den fik øje på Tommelise,	39
8	og slog en klo om hendes smækre liv	47
8	og fløj op i et træ med hende,	55
8	men det grønne blad svømmede ned ad åen,	63
9	sommerfuglen fløj med, for den var bundet til bladet	72
6	Nej, hvor blev Tommelise dog forskrækket,	78
8	da oldenborren fløj op i træet med hende,	86
7	men hun var nu allermest ked af,	93
9	at hun havde bundet sommerfuglen til det grønne blad,	102
6	hvis den ikke kunne komme fri	108
4	ville den sulte ihjel.	112
6	Men det var oldenborren ligeglad med.	118
8	Den satte sig med Tommelise oppe i træet	126
7	og sagde at hun var så pæn,	133
7	skønt hun slet ikke lignede en oldenborre.	140
7	Senere kom alle de andre oldenborrer til	147
5	de så alle på Tommelise,	152
8	og frøken – oldenborrerne trak på følehornene og sagde:	160
8	”Hun har jo ikke mere end 2 ben,	168
5	det ser da ynkeligt ud,	173
6	og hun har slet ingen følehorn.”	179
11	”Fy, hun ser ud som et menneske, hvor er hun styg,”	190
4	sagde alle hun – oldenborrerne	194
6	og de kiggede alle på Tommelise.	200

Del 11:

9	Fordi alle de andre oldenborrer, syntes hun var hæslig	9
9	så syntes også den oldenborre, der havde taget hende	18
4	at hun var hæslig,	22
7	nu ville han slet ikke have hende	29
6	hun kunne gå, hvor hun ville.	35
7	De fløj ned af træet med hende,	42
6	de satte hende på en gåseurt.	48
8	Der græd hun, fordi hun var så grim	56
6	at oldenborrerne ikke ville have hende.	62
6	Hele sommeren levede den stakkels Tommelise	68
5	alene i den store skov.	73
6	Hun flettede en seng af græsstrå	79
7	og hængte den op under et skræppeblad.	86
7	Så kunne det ikke regne på hende.	93
6	Hun spiste det søde af blomsterne,	99
6	og drak af duggen på bladene.	105
5	Sådan gik sommer og efterår	110
8	men nu kom vinteren, en lang, kold vinter.	118
8	Hun frøs så skrækkelig, hendes klæder var itu,	126
7	hun var selv så lille og fin,	133
5	at hun måtte fryse ihjel.	138
4	Det begyndte at sne	142
7	hun svøbte sig i et vissent blad,	149
8	men det varmede ikke, hun rystede af kulde.	157
8	Tæt ved skoven, ude på marken boede markmusen.	165
9	den havde det så lunt og godt under kornstubbene.	174
6	dens hule var fyldt med korn.	180
8	Den stakkels Tommelise stillede sig inden for døren,	188
5	ligesom en anden fattig tiggerpige	193
7	og bad musen om et stykke bygkorn,	200

Del 12:

12	For hun havde ikke fået det mindste at spise i 2 dage	12
5	”Din lille stakkel!” sagde markmusen,	17
9	for det var i grunden en god gammel markmus.	26
7	”Kom du ind i min varme stue	33
5	Og spis sammen med mig.”	38
9	Da hun nu syntes godt om Tommelise, sagde hun:	47
8	”Du må gerne blive hos mig i vinter,	55
7	men du skal holde min stue ren	62
8	og fortælle mig historier, dem holder jeg af!”	70
8	Tommelise gjorde, hvad den gode, gamle markmus forlangte	78
6	Og havde det da rigtig godt.	84
8	”Nu får vi nok snart besøg!” sagde markmusen,	92
10	”min nabo plejer at besøge mig en gang om ugen.	102
8	Han sidder endnu bedre inden døre end jeg,	110
4	han har store sale	114
7	og går med en dejlig sort fløjlspels.	121
7	Bare du kunne få ham til mand,	128
5	så var du godt forsørget!	133
5	Han kan desværre ikke se.	138
10	Ham skal du fortælle alle de dejlige historier du kender!”	148
7	Men det brød Tommelise sig ikke om,	155
10	hun ville slet ikke have naboen, for han var muldvarp.	165
9	Han kom og besøgte dem i sin sorte fløjlspels,	174
8	han var så rig og klog, sagde markmusen.	182
8	Han kunne dog ikke lide solen og blomsterne,	190
5	dem snakkede han ondt om,	195
5	men havde aldrig set dem.	200

Del 13:

5	Tommelise skulle synge for ham,	5
6	hun sang ”Munken går i enge”	11
6	og muldvarpen blev forelsket i hende	17
6	på grund af den smukke stemme.	23
10	Han sagde dog ikke noget, han var en sindig mand.	33
8	Han havde nylig gravet sig en lang gang	41
5	fra sit hus, gennem jorden.	46
8	I den gang måtte Tommelise og markmusen spadsere	54
3	når de ville.	57
9	Han bad dem dog om ikke at blive bange	66
8	for den døde fugl der lå i gangen.	74
9	Det var en hel fugl med fjer og næb,	83
9	den var vist død for nylig, da vinteren begyndte,	92
13	og var nu gravet ned lige der, hvor han havde lavet sin gang.	105
7	Muldvarpen tog et stykke trøske i munden,	112
7	det skinner jo ligesom ild i mørke.	119
12	Han gik så foran og lyste for dem i den mørke gang.	131
7	Da de kom til den døde fugl,	138
7	satte muldvarpen sin brede næse mod loftet	145
8	stødte jorden op, så der blev et hul	153
5	som lyset kunne skinne igennem.	158
7	Midt på gulvet lå en død svale.	165
6	Vingerne var trykket ind mod kroppen,	171
8	benene og hovedet var trukket ind under fjerene.	179
7	Den stakkels fugl var død af kulde.	186
9	Tommelise holdt så meget af alle de små fugle,	195
5	der havde kvidret så smukt.	200

Del 14:

8	Muldvarpen stødte til den med sine korte ben	8
7	den sagde: ”Nu piber den ikke mere.	15
9	Det må være ynkeligt at blive født som fugl.	24
7	Heldigvis bliver ingen af mine børn det,	31
7	Sådan en fugl har kun sin kvidren,	38
6	Og må sulte ihjel om vinteren.	44
8	”Ja, det må du nok sige”, sagde markmusen,	52
7	”Hvad har fuglene for alt deres kvidren,	59
8	når vinteren kommer må de sulte og fryse.	67
7	Men det skal vel være så stort!”	74
4	Tommelise sagde ikke noget,	78
9	Men da de 2 andre vendte ryggen til fuglen,	87
11	bøjede hun sig ned og kyssede den på de lukkede øjne.	98
10	”Måske var det den, der sang så smukt for mig	108
4	da det var sommer,	112
9	den gav mig megen glæde, den kære, smukke fugl.”	121
4	tænkte hun inderst inde.	125
8	Muldvarpen stoppede hullet til og fulgte damerne hjem.	133
7	Men om natten kunne Tommelise ikke sove.	140
6	Hun stod op af sin seng,	146
7	flettede et stort, smukt tæppe af hø.	153
6	Dette bar hun ned til fuglen,	159
6	bredte det rundt om den døde fugl,	165
7	og lagde bomuld rundt på fuglens sider.	172
9	Nu kunne den ligge varmt i den kolde jord.	181
6	”Farvel du smukke fugl!” sagde hun,	187
9	”farvel og tak for din dejlige sang i sommer,	196
4	den glemmer jeg aldrig.”	200

Del 15:

9	Så lagde hun sit hoved op til fuglens bryst,	9
10	men blev ganske forskrækket, da hun mærkede noget banke derinde.	19
4	Det var fuglens hjerte.	23
8	Fuglen var ikke død, den lå i dvale,	31
9	var nu blevet varmet op, havde fået liv igen.	40
9	Om efteråret flyver alle svalerne bort til varme lande,	49
7	hvis en bliver forsinket, fryser den sådan,	56
9	at den falder ned som død og bliver liggende	65
8	og den kolde sne lægger sig ovenover den.	73
9	Tommelise blev så forskrækket, at hun begyndte at ryste	82
8	Fuglen var jo stor i forhold til hende,	90
7	hun var jo kun en tomme lang.	97
10	Hun tog mod til sig, lagde bomulden tættere om svalen,	107
3	hentede et krusemynteblad	110
12	hun selv havde haft som dyne, og lagde det over fuglens hoved.	122
8	Næste dag listede hun igen ned til svalen,	130
8	da var den ganske levende, men meget slap.	138
9	Den kunne kun åbne sine øjne et lille øjeblik	147
5	for at se på Tommelise.	152
8	Hun stod med et stykke trøske i hånden	160
6	for havde hun ikke anden lygte.	166
8	”Tak skal du have, du dejlige lille barn,”	174
6	sagde den syge svale til hende.	180
6	Jeg er blevet så dejlig opvarmet,	186
9	jeg får snart mine kræfter igen og kan flyve	195
5	ud i det dejlige solskin!”	200

Del 16:

4	”Åh nej,” sagde Tommelise	4
9	”Det er så koldt udenfor, det sner og fryser,	13
11	bliv i din varme seng, jeg vil pleje og passe dig!”	24
8	Derefter bragte hun svalen vand i et blomsterblad,	32
6	den drak vandet og fortalte hende	38
10	hvordan den havde revet sin ene vinge på en tornebusk.	48
11	Derfor kunne den ikke flyve så stærkt som de andre svaler.	59
9	De fløj derfor væk, bort til de varme lande.	68
7	Til sidst faldt den ned på jorden,	75
6	derefter kunne den ikke huske mere,	81
8	og vidste ikke, hvordan den var kommet der.	89
5	Hele vinteren blev den dernede	94
12	og Tommelise var så god imod den, holdt så meget af den.	106
10	Hverken muldvarpen eller markmusen fik noget at vide om det,	116
10	For de kunne jo ikke lide den stakkels fattige svale.	126
10	Så snart foråret kom og solen varmede ind i jorden,	136
8	sagde svalen farvel til Tommelise, der åbnede hullet,	144
5	som muldvarpen havde lavet ovenover.	149
7	Solen skinnede så dejligt ind til dem,	156
9	og svalen spurgte, om hun ikke ville følge med.	165
6	Hun kunne sidde på dens ryg,	171
9	de kunne flyve langt ind i den grønne skov.	180
11	Men Tommelise vidste , den gamle markmus ville blive ked af det,	191
4	hvis hun forlod den.	195
5	” Jeg kan ikke!” sagde Tommelise.	200

Del 17:

12	”Farvel, farvel, du gode pige,” sagde svalen og fløj ud i solskinnet.	12
9	Tommelise så efter den og fik vand i øjnene	21
9	for hun holdt så meget af den stakkels svale.	30
11	”Kvittevit, kvittevit!” sagde svalen og fløj ind i den grønne skov.	41
4	Tommelise var så bedrøvet.	45
13	hun fik slet ikke lov til at komme ud i det varme solskin.	58
11	På marken, voksede det korn, der var sået henover markmusens hus,	69
9	det voksede så højt, som en hel tyk skov,	78
6	sådan så det ud for Tommelise,	84
7	der jo kun var en tomme lang.	91
8	”Til sommer skal du sy på dit udstyr,”	99
4	sagde markmusen til hende.	103
7	For nu havde muldvarpen friet til hende.	110
12	”Du skal have uld og linned til at sidde og ligge på,	122
5	når du bliver muldvarpens kone!”	127
5	Tommelise måtte spinde på håndten	132
10	og markmusen lejede 4 edderkopper til at spinde og væve.	142
6	Hver aften kom muldvarpen på besøg	148
10	og snakkede da altid om, at når sommeren var omme	158
7	og når solen ikke skinnede så varmt,	165
5	så skulle de have bryllup.	170
12	Tommelise var dog slet ikke glad, for hun holdt ikke af muldvarpen.	182
6	Hver morgen, når solen stod op	188
8	og hver aften når den gik ned igen,	196
4	stod hun ved døren.	200

Del 18:

7	Når vinden skilte toppene på kornet ad	7
7	så hun kunne se den blå himmel,	14
3	tænkte hun på,	17
4	hvor lyst der var. .	21
10	Hun ønskede så meget at se den kære svale igen,	31
4	men den kom ikke!	35
9	Den fløj nok inde i den smukke, grønne skov.	44
4	Da det blev efterår,	48
6	havde Tommelise alt sit udstyr færdigt.	54
7	”Om 4 uger skal du have bryllup!”	61
4	sagde markmusen til hende.	65
11	Men Tommelise græd og sagde, hun ikke ville giftes med muldvarpen.	76
4	”Snik, snak” sagde markmusen.	80
9	”Gør dig ikke vanskelig for så bider jeg dig	89
4	med min hvide tand.	93
7	Det er en dejlig mand du får.	100
12	Så flot en pels som hans har selv dronningen ikke magen til.	112
6	Han har både køkken og kælder.	118
5	Tak du Gud for ham.”	123
5	Så skulle de have bryllup.	128
8	Muldvarpen var allerede kommet for at hente Tommelise,	136
6	Hun skulle bo sammen med ham,	142
4	Dybt nede under jorden.	146
9	Hun skulle aldrig komme ud i den varme sol,	155
6	for den kunne muldvarpen ikke lide.	161
6	Det stakkels barn var så bedrøvet,	167
7	fordi hun skulle sige farvel til solen.	174
5	Da hun boede hos markmusen	179
11	havde hun dog kunnet se solen, når hun stod i døren.	190
6	”Farvel, du klare sol!” sagde hun	196
4	og rakte armene op.	200

Del 19:

9	Hun gik også en lille smule udenfor markmusens hus.	9
4	Kornet var høstet nu,	13
6	der stod kun de tørre stubbe.	19
4	”Farvel, farvel,” sagde hun	23
13	og slog sine arme om en lille rød blomst der stod på marken.	36
10	”Hils den lille svale fra mig, hvis du ser den!”	46
10	”Kvittevit, kvittevit,” sagde det i det samme oven over hende.	56
12	Hun så op og så den lille svale, der lige fløj forbi.	68
8	Da svalen så Tommelise, blev den meget glad.	76
11	Hun fortalte den, hvor nødig hun ville have muldvarpen til mand.	87
11	Hun fortalte også, at så skulle hun bor ned i jorden,	98
8	og at hun aldrig skulle se solen mere.	106
8	Hun kunne ikke lade være med at græde.	114
9	”Nu kommer den kolde vinter!” sagde den lille svale.	123
8	”Jeg flyver langt bort til de varme lande,	131
5	vil du følge med mig?”	136
12	Du kan sidde på min ryg, bind dig fast med dit bælte,	148
9	så flyver vi langt bort fra den stygge muldvarp.	157
9	Vi flyver langt over bjergene til de varme lande,	166
6	der skinner solen smukkere end her,	172
8	og der er altid sommer og dejlige blomster.	180
11	Flyv du kun med mig, søde Tommelise, du reddede mit liv,	191
9	da jeg lå forfrossen nede i den mørke jordkælder.”	200

Del 20:

8	”Ja, jeg vil følge med dig!” sagde Tommelise	8
6	og satte sig på fuglens ryg,	14
6	med fødderne på de udbredte vinger.	20
11	Hun bandt sit bælte fast til en af de stærkeste fjer	31
8	og så fløj svalen højt op i luften.	39
6	Den fløj over skov og sø,	45
10	Højt op over store bjerge, hvor der altid ligger sne.	55
6	Tommelise frøs i den kolde luft,	61
9	men så krøb hun ind under fuglens varme fjer.	70
7	Hun stak kun sit lille hoved frem	77
8	for at se al den dejlighed under sig.	85
7	Så kom de til de varme lande.	92
7	Der skinnede solen meget klarere end derhjemme.	99
6	himlen var 2 gange så høj	105
9	og der voksede de dejligste grønne og blå vindruer.	114
6	I skovene hang citroner og appelsiner,	120
6	på landevejene løb de sødeste børn	126
6	og legede med store, brogede sommerfugle.	132
6	Men svalen fløj endnu længere bort	138
6	og det blev smukkere og smukkere.	144
9	Ved en blå sø, under de dejligste grønne træer	153
8	stod et skinnende hvidt marmorslot fra gamle tider.	161
7	Vinrankerne snoede sig op ad høje piller	168
7	og øverst oppe var der mange svalereder.	175
9	I en af rederne boede svalen, som bar Tommelise.	184
6	”Her er mit hus,” sagde svalen,”	190
10	”nu kan du udsøge dig en af de blomster dernede.”	200

Del 21:

6	Så sætter jeg dig på blomsten	6
9	og du vil få det så nydeligt så nydeligt.”	15
11	”Det var dejligt” sagde Tommelise og klappede i de små hænder.	26
6	Der lå en stor hvid marmorsøjle	32
6	som var væltet om på jorden.	38
6	Den var gået i 3 stykker,	44
9	men mellem disse stykker voksede de smukkeste hvide blomster.	53
5	Svalen fløj ned med Tommelise	58
9	og satte hende på et af de brede blade.	67
6	Men hvor blev hun dog overrasket!	73
8	Der sad en lille mand midt i blomsten,	81
11	han var så hvid og gennemsigtig , som var han af glas.	92
7	Han havde den nydeligste guldkrone på hovedet,	99
7	og de dejligste klare vinger på skuldrene.	106
7	Han var ikke større end Tommelise selv.	113
5	Han var blomstens fine engel.	118
10	I hver blomst boede der en sådan mand eller kone,	128
7	men denne var konge over dem alle.	135
9	”Gud, hvor er han smuk!” hviskede Tommelise til svalen.	144
8	Den lille prins blev meget forskrækket for svalen,	152
11	for den var jo en hel kæmpefugl i forhold til ham,	163
6	han var så lille og fin.	169
9	Men da han så Tommelise, blev han meget glad,	178
9	hun var dog den allersmukkeste pige han havde set.	187
7	Derfor tog han sin fine guldkrone af,	194
6	og satte den på Tommelises hoved.	200

Del 22:

6	Han spurgte derefter hvad hun hed,	6
7	og om hun ville være hans kone.	13
8	Så skulle hun blive dronning over alle blomsterne.	21
7	Ja, det var godt nok en mand.	28
6	Helt anderledes end skrubtudsens hæslige søn	34
6	og den kedelige muldvarp med fløjlspelsen.	40
8	Hun sagde derfor ja, til den dejlige prins	48
11	og fra hver blomst kom der en dame eller en herre.	59
6	De bragte gaver med til Tommelise.	65
9	Den bedste gave var et par smukke, hvide vinger,	74
6	de blev hæftet på Tommelises ryg	80
10	og så kunne hun også flyve fra blomst til blomst.	90
4	Alle var så glade,	94
13	og den lille svale sad oppe i sin rede og sang for dem.	107
7	Men i hjertet var den meget bedrøvet,	114
7	for den holdt jo så meget af Tommelise	121
10	Og var meget ked af at skulle skilles fra hende.	131
8	”Du skal ikke hedde Tommelise!” sagde blomstens engel.	139
10	”Det er et stygt navn, og du er så smuk,	149
5	vi vil kalde dig Maja!”	154
6	”Farvel, farvel,” sagde den lille svale,	160
8	og fløj igen bort fra de varme lande	168
4	langt bort til Danmark.	172
9	Der havde den en lille rede over et vindue,	181
7	Hvor manden bor, som kan fortælle eventyr,	188
6	For ham sang den ”kvittevit, kvittevit”	194
6	Og derfra har vi hele historie.	200

BILAG E:

SCORRERARK TIL SPEECHTRACKING:

Del 1

6	4	4	10	6	10	7	4	5	8	4	6	5	4	7	5	7	6
9	5	5	5	5	5	3	6	8	8	7	7	10	9	***Total***			

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 2

7	11	5	8	7	8	8	9	8	9	9	9	5	5	8	3	7	5
5	3	8	6	6	5	7	7	7	6	4	5	***Total***					

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 3

5	10	5	5	7	10	7	8	5	6	8	8	7	6	4	9	6	9
9	5	7	7	7	7	4	8	6	6	4	5	***Total***					

Navn: _____Dato:_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 4

5	9	8	4	11	4	8	5	7	7	5	6	9	9	4	9	4	9
11	8	4	9	7	4	9	9	9	7	***Total***							

Navn: _____Dato:_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 5

5	8	7	10	10	6	3	6	8	7	3	5	10	7	7	7	11	8
7	5	5	6	3	3	7	9	9	8	7	3	***Total***					

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 6

5	9	5	6	8	4	8	11	10	5	9	10	6	8	6	9	5	5
5	7	8	11	5	9	6	8	7	5	***Total***							

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 7

6	6	7	5	7	6	5	5	11	8	5	6	9	7	5	8	10	8
7	5	10	5	4	9	7	8	8	4	9	***Total***						

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 8

7	6	8	7	6	9	7	9	9	10	6	5	6	7	5	11	7	7
8	9	5	7	6	6	5	9	7	6	**total**							

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 9

9	7	5	6	4	8	7	8	8	10	5	6	8	5	11	6	6	8
6	5	5	6	4	4	8	10	5	6	7	7	**total**					

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 10

4	6	8	8	8	5	8	8	8	9	6	8	7	9	6	4	6	8
7	7	7	5	8	8	5	6	11	4	6	**total**						

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 11

9	9	4	7	6	7	6	8	6	6	5	6	7	7	6	6	5	8
8	7	5	4	7	8	8	9	6	8	5	7	**total**					

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 12

12	5	9	7	5	9	8	7	8	8	6	8	10	8	4	7	7	5
5	10	7	10	9	8	8	5	5	**total**								

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 13

5	6	6	6	10	8	5	8	3	9	8	9	9	13	7	7	12	7
7	8	5	7	6	8	7	9	5	**total**								

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 14

8	7	9	7	7	6	8	7	8	7	4	9	11	10	4	9	4	8
7	6	7	6	6	7	9	6	9	4	**total**							

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 15

9	10	4	8	9	9	7	9	8	9	8	7	10	3	12	8	8	9
5	8	6	8	6	6	9	5	**total**									

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 16

4	9	11	8	6	10	11	9	7	6	8	5	12	10	10	10	8	5
7	9	6	9	11	4	5	**total**										

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 17

12	9	9	11	4	13	11	9	6	7	8	4	7	12	5	5	10	6
10	7	5	12	6	8	4	**total**										

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 18

7	7	3	4	10	4	9	4	6	7	4	11	4	9	4	7	12	6
5	5	8	6	4	9	6	6	7	5	11	6	4	**total**				

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 19

9	4	6	4	13	10	10	12	8	11	11	8	8	9	8	5	12	9
9	6	8	11	9	**total**												

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 20

8	6	6	11	8	6	10	6	9	7	8	7	7	6	9	6	6	6
6	6	9	8	7	7	9	6	10	**total**								

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 21

6	9	11	6	6	6	9	5	9	6	8	11	7	7	7	5	10	7
9	8	11	6	9	9	7	6	**total**									

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

Del 22

6	7	8	7	6	6	8	11	6	9	6	10	4	13	7	7	10	8
10	5	6	8	4	9	7	6	6	**total**								

Navn:

_____**Dato:**_____

Præsentationsform A AV I ro I støj (sc.resultat : 2) = %rigtig_____

BILAG F:

Billede træningsmateriale.

Bilag G: **Øvelse med ”Afrikas dyr “**

Brug de fortrykte kort. To sæt. Et sæt til ”elev” og et til underviser. Eller brug kort om emner efter eget valg. Eksempelvis billeder af hustyper, biltyper, mad, postkort, emner som evt. er berørt i undervisningen, o.s.v.

Opgave 1.

Dyret på mit billede er en giraf.
Dyret på mit billede er en abe.
Dyret på ……..

Opgave 2.

Dyret på mit billede har en brun pels.
Dyret på mit billede har en stribet pels.
Dyret på mit billede har……..

Opgave 3.

Dyret på mit billede har en brun pels og har horn.
Dyret på mit billede har en brun pels og ingen horn.

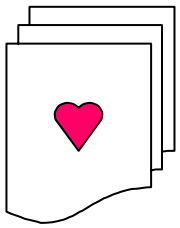
Dyret på mit billede har brun pels og korte ben.
Dyret på mit billede har brun pels og lange ben.

Dyret på mit billede har en brun pels og stødtænder. Og store øre.
Dyret på mit billede har en brun pels og stødtænder. Og små øre.

Alle disse øvelser kan varieres over egnede temaer (farlighed, føde, hurtighed, levevis, størrelse o.a.) efter sværhedsgrad og temperament. Men princippet er gentagelse og gradvis opbygning med genkendelse som en vigtig faktor. Sværhedsgrad der er afmålt efter den enkelte.

Bilag H: **Øvelse med ”spillekort”.**

Brug almindelige spille kort til denne træning.

Opgave 1.

Det kort jeg sidder med er rødt.
Det kort jeg sidder med er sort.
Det kort jeg sidder med er sort
Det kort jeg sidder med er sort
Det kort jeg sidder med er rød
o.s.v.
Arbejd kort bunken igennem.

Opgave 2.

Det kort jeg sidder med er en ruder.
Det kort jeg sidder med er en klør.
Det kort jeg sidder med er en hjerter.
Det kort jeg sidder med er en spar.
o.s.v.
Arbejd kort bunken igennem.

Opgave 3.

Det kort jeg sidder med er sort. Det er en spar.
Det kort jeg sidder med er rød.. Det er en hjerter.
Det kort jeg sidder med er sort. Det er en klør
Det kort jeg sidder med er rød. Det er en ruder.
o.s.v.
Arbejd kort bunken igennem

Opgave 4.

Dette kort er rødt, det er ikke ruder.
Dette kort er sort, det er ikke spar.

Dette kort er sort, det er ikke klør.
Dette kort er rødt, det er ikke hjerter.
o.s.v.
Arbejd kort bunken igennem

Opgave 5.

Dette kort er rødt, det er ikke hjerter, det er en 8.
Dette kort er sort, det er ikke spar, det er tallet før 8 ?
Dette kort er rødt, det er ikke ruder, det er kortet efter damen?
Dette kort er rødt, det er ikke ruder, det er et billedkort, det er kortet efter knægten?
Dette kort er ikke rødt, det er ikke klør, det er tallet efter 6
Dette kort er rødt, det er ikke ruder, det er tallet mellem 7 og 9?
Dette kort er sort, det er ikke spar, det er tallet før 9?
Dette kort er rødt, det er ikke hjerter, det er tallet efter 9?
Dette kort er sort, det er ikke spar, det er et billedkort, det er kortet efter damen?
o.s.v.

Alle disse øvelser kan varieres efter sværhedsgrad og temperament. Men princippet er gentagelse og gradvis opbygning med genkendelse som en vigtig faktor. Sværhedsgrad der er afmålt efter den enkelte.